

2023



Наръчник

Транснационално консултиране в мрежа. Как става това?

Проект
„Транснационални
социални услуги“ 2023 г.



Съфинансирано от
Европейския съюз



Съдържание

2

Увод	3
Защо и как се появи проект „Транснационални социални услуги“ и какво представлява той? Една наистина добра практика	6
<i>Какъв подход използвахме, за да изградим мрежата?</i>	7
Проучването в проекта – какви бяха неговите цели и кой участва в него?	7
<i>Методологични ограничения и някои решения</i>	8
Трудности, които българските мигранти могат да срещнат при мобилност в Германия. Има ли разлика в познанията на експертите от двете страни на границата?.....	8
Интерес, информираност и бариери за сътрудничество между специалистите, които работят на терен в различни страни по примера на България и Германия	13
Най-сполучливите и подходящи според специалистите форми на транснационална социална подкрепа за мобилни граждани. Съществуващи добри практики в транснационален контекст	16
Съществуващи добри консултантски практики в транснационален контекст и кое е ключовото за това тези практики да работят (оценка на екипа в проекта)	18
Опитът от проект „Транснационални социални услуги“. Как се случва магията и какви са уроците и успехите?.....	20
<i>Хибридна конференция в гр. Русе, България</i>	21
<i>Дигитални обучителни семинари</i>	25
<i>Първият дигитален семинар</i>	26
<i>Вторият дигитален семинар</i>	29
<i>Третият дигитален семинар</i>	33
<i>Обща оценка на дигиталните семинари</i>	36
<i>Хибридна конференция в Хамбург, Германия</i>	38
<i>Заклучителна конференция</i>	46
<i>Дигитална платформа TSS</i>	49
Някои съвети как да изградите добра мрежа за транснационално консултиране	50
Заклучение – перспективите за развитие на транснационалното сътрудничество при консултиране	51
Библиография.....	53
ПРИЛОЖЕНИЯ	54
<i>Анкета</i>	55



Според проучване на Евробарометър, проведено през май и юни 2022 г., около 18 % от гражданите на ЕС възнамеряват да се преместят в чужбина, а 60 % от тях мислят да направят това в рамките на следващите 5 години. Тази картина изглежда стабилна, въпреки пандемията от Ковид - 19, защото приблизително същата пропорция се наблюдава и през 2009 г. (17 %). Повишава се интересът както към постоянната, така и към временната и сезонната работа. Голяма част от европейските граждани по-често от преди виждат позитивите на транснационалната трудова мобилност – за пазара на труда (58 %), за европейската интеграция (58 %), за отделните хора (56 %). (Eurobarometer, 2022).

Това подкрепя една от перспективите, върху която се основава Европейския съюз, а именно свободно движение на стоки, капитали и хора и постепенното въвеждане на единен европейски пазар. Има аргументи в изследванията, въпреки дискусиите, че в резултат на тези политики нарастват ползите на наднационално равнище, защото освен че се увеличават свободите на гражданите, също се засилват възможностите за по-добро функциониране на общия европейски пазар и се постига по-висок общ икономически резултат на общността в сравнение с алтернативата за липсата на такъв (в зависимост от модела между 3 и 9 % положителен ефект (Veld, 2019; Mayer, et al., 2018; Felbermayr, et al., 2018)¹. През 2023г. Единният европейски пазар навършва 30 години от създаването си и може да се говори за достигната зрялост на това мащабно достижение. На политическо равнище се признава важността на единния европейски пазар и че все още има място от задълбочаване на интеграцията, но се залага в малка степен или почти не се споменава ролята на мобилното гражданство и на мобилния труд за това. Очаква се мобилността да се развива в резултат на създаването на работните места в следствие на интеграцията и на улесняването на дигитализацията (Council of the European Union, 2021). Интеграцията означава разширяване на четирите свободи, включително на свободното движение на труд. Ще се върнем отново на данните от цитирания вече специален брой на Евробарометър, които показват, че трудовата мобилност и преминаването от една страна в друга могат да бъдат съпроводени от трудности (според споделеното от 19 % от работещите или работилите в чужбина). Това по-често се посочва от жените (21 %), хората над 55 г. (20 %), хората с по-ниско образование (36 %) и хората, които са затруднени през повечето време да покриват сметките си (28 %), от неработещите домакини (38%), от работещите в агенция за временна заетост или онлайн платформа към момента на проучването (26 %) и от извършвали сезонна работа, когато са били в чужбина (Eurobarometer, 2022, p. 87). Една част от цитираните групи са категории, чието ежедневие се характеризира с повишена уязвимост или риск да изпаднат в уязвимост. В различни изследвания и доклади откриваме, че такава уязвимост може да съществува преди

¹ Необходимо е да се отбележи, че приносът на свободно движение на хора и труд дори не присъства директно в цитираните модели. Докато икономическите резултати от разширяването на свободното движение на стоки и услуги се оценяват като позитивни за всички икономики - най-силни при малките по население страни в Европа и повече за източно-европейските страни (Mayer, et al., 2018; Veld, 2019), това не може да се твърди за ефекта от трудовата мобилност. Но се признава в изследванията, че се наблюдава увеличаване на трудовата мобилност.



миграционно движение и тя е една от причините за емиграция - липсата на платена работа, на достойни доходи, на достъп до здравни услуги, дискриминация и изключване, др. са сред изгласващите фактори за миграция (примери за това при емиграцията от изток на запад в Европа (Cherkezova & Tomova, 2013; Aslany, et al., 2021). В такъв случай е много вероятно да съпътства мобилното гражданство и търсенето на заетост в чужбина, които са стратегия за излизането от нея. В това е част от силата и позитивите на мобилното гражданство и на мобилния труд – дава възможност за излизане от уязвимата ситуация. Но тук се крият и заплахите. Мобилните граждани са изложени на редица рискове, за които все още не съществуват адекватни наднационални или поне двустранни политики и механизми за подкрепа, които да се осъществяват едновременно от двете страни на границата (макар че са направени стъпки в тази посока със създаването и развиването на European cooperation network of employment services (EURES) и ELA (European Labour Authority). Има място за разширяване на ползването на настоящата интеграционна транснационална политика на ЕС в посока на смекчаване на предизвикателствата, свързани с детерминантите на уязвимостта на мобилния труд.

Нека добавим още малко числа, за да си представим мащаба. През 2021 г. 3.4 % от работещите на територията на страните-членки са мобилни граждани от други страни от ЕС по данни на Евростат. Става дума за 6.64 млн. души, като техният брой е нараснал с 55% спрямо 2007г. това означава, че ако 19 % от бившите или настоящите мобилни граждани декларират, че този техен преход е бил съпроводен с трудности, то около 1.26 млн. души срещат трудности. Разбира се би било спекулативно и невярно да се твърди, че всички те са уязвими, но може да се предположи, че при тях рискът от уязвимост може да е (бил) повишен и че в някакъв ключов момент те са се нуждаели от подкрепа за преодоляването на тези трудности, така че да успеят пълноценно, със своя труд да допринесат за европейския пазар на труда. Това води до обосноваването на хипотеза, че развиването на транснационални социални услуги може да допринесе за утвърждаване на достиженията на единния европейски пазар и за опазване на свободите на гражданите.

В рамките на проект *Транснационални социални услуги* (Transnational Social Services) открихме редица примери за уязвимост, която придружава мобилността между страните-членки, а понякога се задълбочава или възниква при мобилност. Тези примери осветлиха предизвикателствата и дефицитите при оказването на подкрепа, когато тя се извършва само от едната страна на границата и необходимостта от включване на работещите на терен социални работници, консултанти, медиатори и трудови посредници в обмен и съвместна работа по транснационални случаи. Това поставя още изисквания. Необходимо е също повишаване на знанията, информираността им. Необходимо е осъзнаване на необходимостта от транснационални социални услуги. Необходимо е създаване на работещи връзки между специалистите от двете страни на границата.

Намерението на този наръчник е да активира, да повиши чувствителността и информираността на практиците и експертите от местните социални институции и неправителствени организации в България и Германия относно необходимостта от консултантски практики в транснационален контекст, както и да разкаже за някои добри примери при консултирането на потенциални, настоящи и завърнали се мигранти. Наръчникът може да бъде полезен за всеки, който се интересува от отговори на въпроси като: защо са необходими такива практики; има ли добри примери за консултантски



практики в транснационален контекст; как да създадем успешна мрежа от актьори, които да оказват консултантски услуги в транснационален контекст; има ли и какви са перспективите пред транснационалните социални услуги.

В структурно отношение наръчникът започва с кратко представяне на проект Транснационални социални услуги, неговите цели, задачи, събитията, които бяха организирани в продължение на проекта и участниците в тях.

След това се отделя внимание на кратко представяне на проучването, което беше направено в рамките на проекта като един от източниците в наръчника за: опита на специалистите и практиците, техните виждания за предизвикателствата, които се появяват при миграция; най-сполучливите и подходящи според тях форми на транснационална социална подкрепа за мобилни граждани, както и опитът, интересът им и бариерите пред тях за сътрудничество с партньори от други страни при оказването на транснационална подкрепа.

В следващата част са представени резултатите от това проучване, допълнени с примери от структурираните и неструктурираните разговори по време на дискусиите в събитията по проекта и с някои допълнителни проучвания от литературата, други съществуващи данни и практиката, подредени в следните теми:

- ❑ Трудности, които гражданите на ЕС могат да срещнат при миграция – някои съществуващи казуси и как те могат да бъдат решени от специалистите;
- ❑ Интерес, информираност и бариери за сътрудничество между специалистите, които работят на терен в различни страни по примера на България и Германия;
- ❑ Най-сполучливите и подходящи според специалистите форми на транснационална социална подкрепа за мобилни граждани. Съществуващи добри практики в транснационален контекст.

Споделяме също някои положителни примери за практики при консултиране и подкрепа на мигранти и уязвими групи, които срещнахме при осъществяването на проекта. Считаме, че ще Ви бъдат полезни.

После е представен опитът от проект „Транснационални социални услуги“ по изграждането на мрежа за транснационално сътрудничество от специалисти, които оказват социална подкрепа.

В края на наръчника представяме нашите съвети за успешно изграждане на мрежа.

Пожелаваме ви приятно четене!





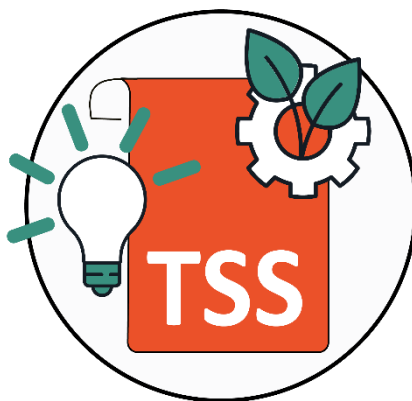
Защо и как се появи проект „Транснационални социални услуги“ и какво представлява той? Една наистина добра практика

6

Идеята за проект „Транснационални социални услуги“ произлезе от предизвикателствата на реалността - някои от организациите на Диакония в Хамбург, работещи на терен срещат трудности при работа с български мигранти в неравностойно положение (българи, роми, турци). Препятствия има както заради липсата на общ познат език (от страна на мигрантите и на службите, НПО-тата), така и заради невъзможността документите им да бъдат използвани при здравна, трудова, образователна категоризация. В резултат на това немало от тях преминават в сивия сектор, където стават жертва на жилищни спекуланти, работят на черно, без здравни и социални осигуровки и т.н.

Така възникна проектът. Проектът беше за сътрудничество, обмяна на опит и информация, както и обучение на специалисти от неправителствени организации, публични институции и представители на академичния сектор от двете страни - в Хамбург - Германия и в Русе - България. В него търсихме съвместни българо-германски решения на предизвикателствата по интегриране на (български) мигранти и допринесохме за подобряване на капацитета на работещите в тази сфера, чрез обсъждането и прилагането на иновативни подходи и практики за работа с определени уязвими групи. Заедно работихме по създаването на мрежа и отидохме отвъд нашите първоначални очаквания в това. Мрежата в края на проекта изглежда по-мощна, отколкото си представяхме, но има още много работа пред нас. В крайна сметка нашето най-голямо желание е да създадем възможности за подобряване на положението на мигрантите, които са уязвими.

В проекта участваха съвместно четири организации. Водещи бяха партньорите от Германия - Университета за приложни науки в Хамбург и Диакония – Хамбург. От българска страна участваха Сдружение "Българо-румънски трансграничен институт по медиация" (БРТИМ) от Русе и Институт за изследване на населението и човека (ИИНЧ) при БАН от София.





Какъв подход използвахме, за да изградим мрежата?

7

В рамките на проекта проведохме две конференции, три семинара и една финална конференция с цел обмяна на опит, създаване на контакти и обучение. С тях поставихме основите на мрежа за международно сътрудничество между експертите. В две от тях създавахме новите връзки в мрежата и се учехме един от друг – от опита и практиката в конкретни консултации и услуги, от приликите и разликите във философията, подхода и организацията на нашите социални системи, от различните гледни точки за миграцията в двете страни и в двете системи и от разликите в културите. Тези събития бяха по-мащабни по обем и имаха хибриден характер. Търсехме възможност да се видим и да общуваме на живо, но също и да включим повече хора, макар дистанционно. Останалите 4 събития бяха изцяло дигитални и целяха предимно да затвърдят мрежата и да създадат капацитет чрез центрирани обучения върху общи практически теми, които вълнуват социалните работници и в двете страни. Повече за събитията – целта им, успехите и уроците, ще научите в следващите части.

Проучването в проекта – какви бяха неговите цели и кой участва в него?

В рамките на проект „Транснационални социални услуги“ беше направено кратко анкетно проучване сред участниците на тема „Транснационално сътрудничество в областта на мобилността на граждани в ЕС“.

Целта на анкетата беше да се направи оценка на действителните практики и по-нататъшните нужди от професионално транснационално консултиране. Основните задачи бяха три:

1. Да се събере информация за участниците по проекта – тяхната подготовка и компетенции, вижданията относно мобилното гражданство и необходимостта от транснационални социални услуги, тяхната готовност (интерес, възможности и ограничения) да участват в транснационални форми на сътрудничество.
2. Да се получи обратна връзка от участниците за ефекта и ползата от обученията и обмяната на опит от всяко събитие, което да осигури качествен контрол в хода на проекта.
3. Въз основа на събраната информация и да се очертаят следващите стъпки за развитие и разширяване на пилотната мрежа и изобщо на транснационалното консултиране.

Освен посочените задачи, попълването на анкетата като допълнение към събитията, допринесе за структурирано повишаване на чувствителността и осмисляне на проблемите на мобилното гражданство и необходимостта от социална подкрепа и сътрудничество при консултирането в транснационален контекст.

Въпросниците включват 15 въпроса и обхващат 4 тематични области (Вж. Приложение 1):

- I. Опит с транснационално сътрудничество на участниците по проекта;



- II. Транснационална социална подкрепа за мобилни граждани;
- III. Данни за участника и неговата организация
- IV. Оценка на настоящето събитие

Проучването се правеше периодично след провеждането на всяко събитие по проекта. Участниците в събитията, които попълваха въпросниците повторно отговаряха само на III и IV част от въпросниците. Извадката беше формирана на „принципа на отзовалите се“. Проучването се проведе чрез самостоятелно попълване на анкетата на хартиен (възможност при хибридните събития) или на електронен носител (възможност при всички събития на сайта на проекта).

Към 31.03.2023 г. в проучването са участвали $N = 93$ от регистрираните участници по проекта или 25.7 % от регистрираните в събитията.

Методологични ограничения и някои решения

Изводите от настоящото проучване не са представителни поради характера на извадката. Те обслужват единствено целите на оценяването на проекта и не дават общата картина на някои от коментираните проблеми на миграцията и движението на мобилни граждани за Германия и за България. Всички изнесени и анализирани данни за процентни разпределения и други статистики се отнасят за респондентите и за участниците в събитията по проект TSS по програма Еразъм+. Те дават пилотен ориентир за това какво е мнението на специалистите и професионалистите за някои процеси, свързани с миграциите и необходимостта от транснационални услуги, а не какви са самите процеси. Също така те имат за цел да установят доколко специалисти в различни сфери на социалната консултация и подкрепа са запознати, имат идея и оценяват значимостта на действителните предизвикателства, потенциални и реални рискове, които се появяват при мобилно движение между страните-членки на ЕС.

Тъй като са нарушени изискванията за представителност на извадката е направена калибрация на данните според вид на организацията и събитието, в което е участвал респондентът. Претегляне се използва, когато се оценяват отговорите, които не касаят обратната връзка за събитията.

Трудности, които българските мигранти могат да срещнат при мобилност в Германия. Има ли разлика в познанията на експертите от двете страни на границата?

В рамките на проучването по проект „Транснационални социални услуги“ участниците бяха попитани доколко според тях българските мигранти в Германия срещат трудности в различни области на живота при установяване в страната, като могат да избират между отговори по 4-степенна Ликъртова скала от „никакви трудности“ до „много големи трудности“. Като цяло почти няма експерти, които да са посочили, че мобилните граждани не срещат трудности. От една страна това може да се дължи на това,



че тук участват основно социалните работници, експертите и практиците, които работят с хора в нужда от подкрепа, което да измества оценките нагоре. От друга страна донякъде тези мнения са подкрепени от съществуващите проучвания за миграцията от България. Като започнем от проучването на Евробарометър цитирано в увода на наръчника, според което 29 % от анкетирания респонденти от България, които са работили в чужбина споделят, че преходът от една страна към друга е бил доста труден и 4 % посочват, че вероятно щяха да са по-добре, ако не се бяха премествали (Eurobarometer, 2022). По-ранно представително проучване за България, което беше реализирано от ИИНЧ през 2018г.² показва, че 17.6 % от завърналите се емигранти споделят, че не са реализирали целта на пътуването си в чужбина, а 46.6 % споделят, че са го направили донякъде (собствени изчисления по микроданни от личен архив). Тъй като в същото и по-ранни проучвания основната причина за емиграция е била свързана с намирането на (подходяща) заетост и по-високи доходи³, то можем да предположим, че в тези отговори голяма част от неосъществените планове са свързани именно с неуспехи в тази област. От друга страна сред тези, които остават в приемащата страна, ограниченият достъп до заетост е обикновено само началото на уязвимостта, която може да се мултиплицира в най-различни посоки, като най-тежката е бездомността. Тези най-тежки случаи обикновено са в невъзможност да се завърнат в страната на произход. Те вероятно остават в ползрението основно на социалните работници в приемащата страна.

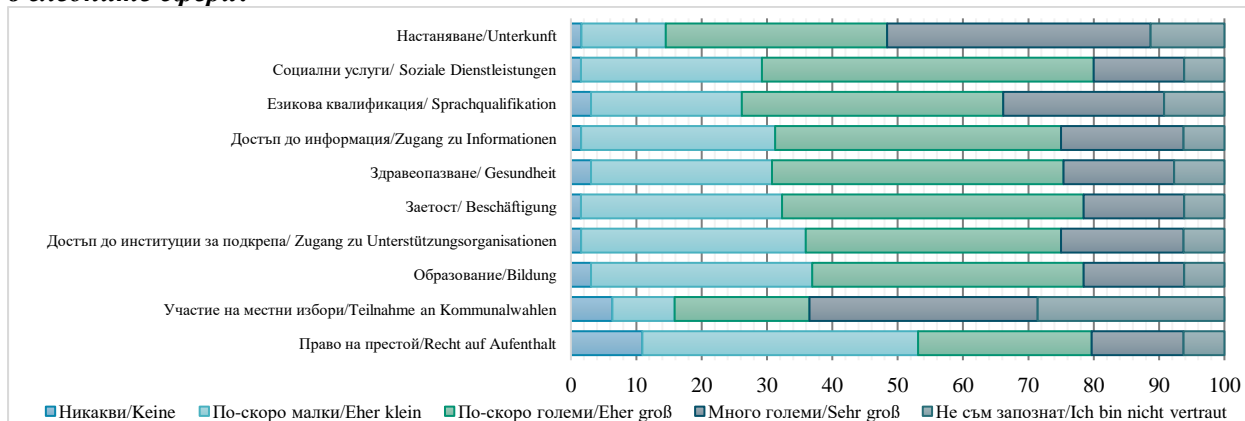
Посоченото от експертите, както и съществуващите изследвания са показателни за необходимостта от подкрепа за мобилните граждани в периода на тяхното установяване в приемащата страна. Но не трудностите с работата и трудовите права са посочвани като най-критични. Най-проблемната област посочвана от експертите е **намирането и пребиваването в сигурно жилище** (настаняването): 83.6 % от участниците в анкетата са посочили, че трудностите тук са много големи или по-скоро големи. На следващо място са посочени съответно възможността за **участие в избори** (77.8 %), **липсата на езикови познания** (71.2 %) и бариери при ползването на **социални услуги** (68.9 %). Показателно е в кои **области трябва да се работи с потенциалните мигранти още преди заминаването им**, за да се предотврати изпадането им в уязвимо положение. Необходимо е те да получават поне начална подготовка по език, базови насоки за правилата свързани с жилищното настаняване и как това може да окаже влияние върху други техни права. Важно е да имат контактна точка (в една от двете страни), към която да могат да се обърнат при проблеми и да потърсят подкрепа и насочване към социални услуги, но също така да бъдат подготвени информационно на какви критерии трябва да отговарят, за да получат социални услуги при възникване на за риск. Като цяло с изключение на правото на престой, повечето трудности са определени като (много) големи в над 60 % от отговорите.

² Проучването на тема „Работна сила, миграции и стареене на населението“ (N=1500, Нива на липса на отговор при домакинствата NRh = 61.1 %) е направено в периода 15 март – 13 април 2018г. в рамките на проекта Мерки за преодоляване на демографската криза в България.

³ Изчисления на авторите по микроданни, модул Миграции към Преброяване 2011г.. архив С. Черкезова и Изчисления по микроданни от 2020г. по проект „Нови подходи за събиране на данни за трудностостпни групи от населението, изложени на риск от нарушаване на техните права“, НСИ ФРА, архив. Л. Стойчев показва, че съответно 68.2 % през 2011г. и 73 % през 2020г. от завърналите се български емигранти са пътували в чужбина с цел работа.



Фигура 1. Доколко според Вас българските мигранти в Германия срещат трудности в следните сфери?



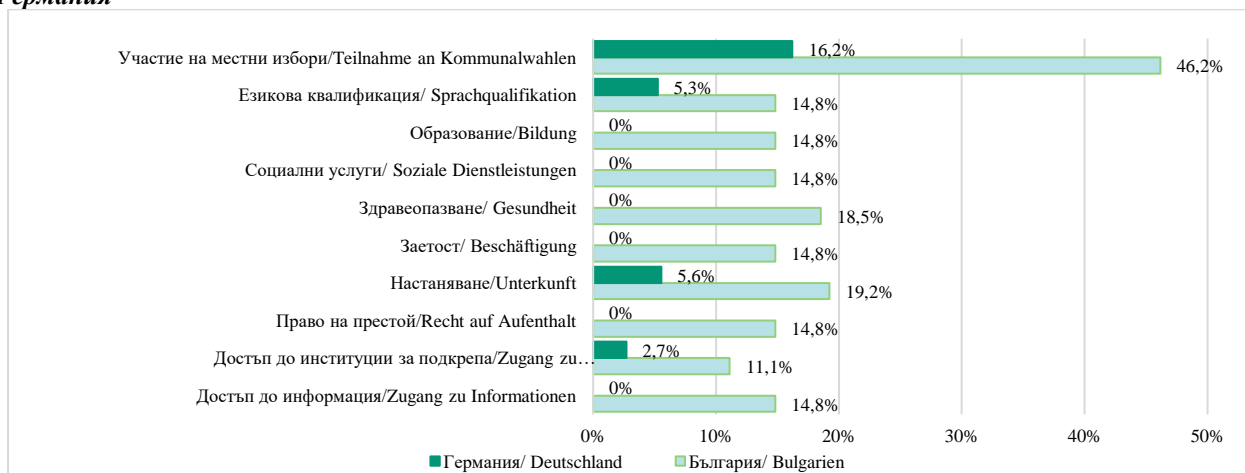
Източник: Изчисления по микроданни от анкетно проучване „Транснационално сътрудничество в областта на мобилността на граждани в ЕС“, проведено по проекта

Тъй като тук преобладаващият брой участници работи с групи с някаква степен на уязвимост, тези отговори трябва да се тълкуват като експертното мнение за тази част от мигрантите, които са в несигурна ситуация. Разумно е също те да бъдат тълкувани от гледна точка на тяхното ранжиране, а не буквално.

Степен на познаване на материята:

Следващите впечатления са, че сред респондентите, които работят в Германия много по-рядко се срещат отговори, в които се посочва, че те не са запознати с трудностите пред българските мигранти в Германия.

Фигура 2: Респонденти, които не са запознати с трудностите за българските мигранти в Германия



Източник: Изчисления по микроданни от анкетно проучване „Транснационално сътрудничество в областта на мобилността на граждани в ЕС“, проведено по проекта

От една страна услугите и консултирането за имиграцията са добре развити в Германия, респ. в Хамбург. А миграцията е в ползрението на целенасочени политики още от Втората световна война насам (Ахмад, 2023). От друга страна това е сигнал, че въпросът с българските емигранти не стои на дневен ред в ползрението на социалните



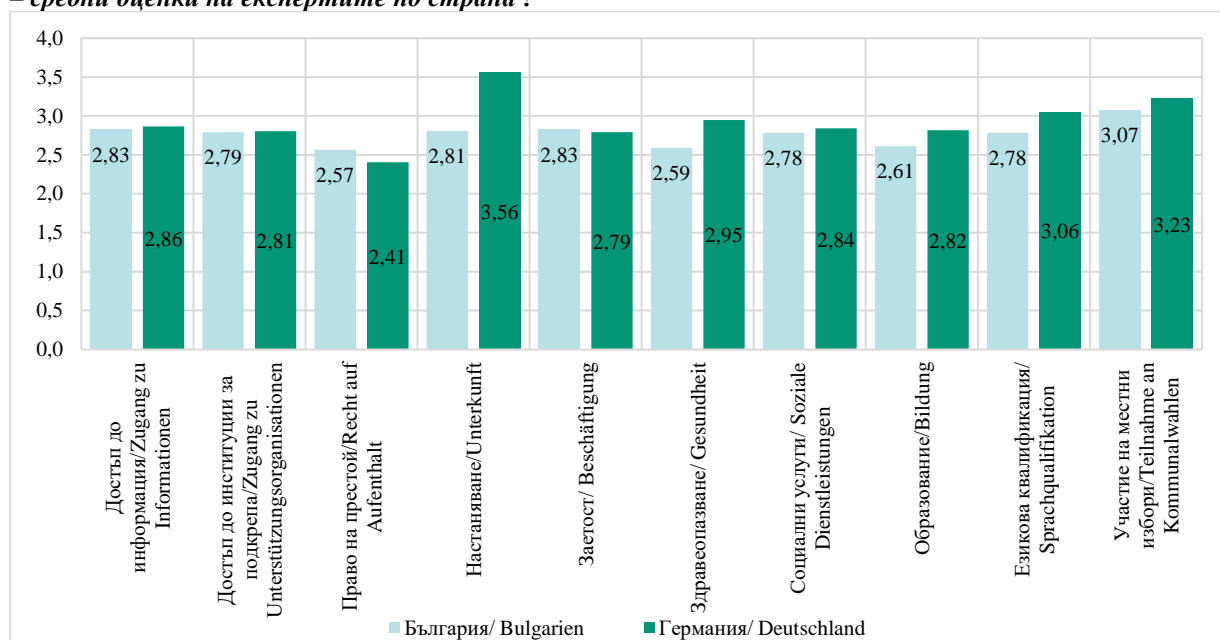
работници от България. Причината за това е, че публичните политики в страната не разпознават широко транснационалните услуги като част от тяхната работа, когато става въпрос за емиграция.

Карта 1. Услугите в България във връзка с емиграцията

Мрежата на EURES все още е с ограничен капацитет в България, за да оказва услуги и подкрепа, които да съответстват по мащаб на големите потоци напускащи страната, за да работят в друга страна. Европейският орган по труда (European Labour Authority) е в стартова позиция, макар да започна вече работа. Не съществуват специфични социални услуги за потенциални мигранти. Това е така въпреки факта, че в годините преди пандемията се наблюдава засилване на мигрантските потоци в сравнение с предишни периоди сред гражданите на България от ромски произход и по-често от другите социални групи са сред най-нуждаещите се от подкрепа. В рамките на неправителствения сектор има отделни инициативи свързани с работа с жертви на трафик, но като цяло подкрепата за мигранти от България не е сред ключовите полета на работа.

Повече в: https://eures.ec.europa.eu/index_en и <https://www.ela.europa.eu/en>

Фигура 3. Доколко според Вас българските мигранти в Германия срещат трудности в следните сфери – средни оценки на експертите по страна ?



Източник: Изчисления по микроданни от анкетно проучване „Транснационално сътрудничество в областта на мобилността на граждани в ЕС“, проведено по проекта

Тези данни и факти са важни, защото дават светлина в кои области е необходимо да се работи при изграждането на мрежа за транснационално сътрудничество в областта на консултирането. Първият извод е, че социалните работници, експертите не са много подготвени за работа с потенциални мигранти, защото не познават достатъчно контекста в другата страна. Вижда се, че респондентите имат най-малка експертиза по отношение на политическите права и участието в изборите и на следващо място във връзка с настаняването и здравеопазването. Ако първото е важно, но не ключово при овластяване



в уязвима ситуация, то второто е от изключителна важност. По време на обучението в Хамбург, липсата на здравни осигуровки се появяваше като проблем във всички центрове за консултация и подкрепа и без значение уязвимата група. Около 1/5 от отговорилите работещи в България не се чувстват запознати с проблемите на настаняването в Германия, а на тях се дава най-голяма тежест в отговорите от запознатите. Здравеопазване и настаняване са също и отговорите, при които се наблюдава най-голяма разлика в оценката на тежестта на проблема между експертите от България и Германия.

Участниците от Германия придават доста по-голяма значимост на трудностите относно здравеопазването и настаняването в сравнение с тези от България. Разбира се тук има значение сферата, в която работят респондентите⁴. Това са двете области, в които можем да предположим, че ще бъде необходимо социални работници (особено от изпращащите страни) да бъдат включвани в обучение при евентуално разширяване на мрежата.

В проучването не сме се проверявали дали има промяна в знанията и експертизата на участниците в събитията по проекта по тези важни въпроси след всяко събитие поради малкия обхват и характера на проекта. Отзивите за обученията, обаче са силно положителни, както ще се види по-късно в текста, което ни дава основание, че извън социално-желателните отговори стои добър резултат от обученията - повишаване на чувствителността и знанията в дефицитни области. Освен това въпросите свързани със здравеопазването и настаняването в Германия и критериите за достъп бяха коментирани на много удовлетворително равнище в хибридната конференция в Хамбург.

Експертите от Германия също не познават в пълнота всички възможни предизвикателства и не се чувстват запознати по отношение на трудностите свързани с езиковите познания и с настаняването, които са сочени сред важните детерминанти за уязвимост при мигрантите. Т.е. тук вероятно също може да има необходимост от обучение или поне споделяне и обмяна на опит.

От направения анализ дотук следва, че българските респонденти имат по-ниска сензитивност по отношение на (потенциалните) проблеми на заминаващите, а общо в България тази група не е разпозната като необходима за работа с нея. Все пак над 85 % от респондентите от България са дали отговор на въпросите, но към това трябва да се отнасяме внимателно, защото част от отговорите също навеждат на предположения за по-малка сензитивност⁵. Вероятно ще е необходима доста работа по създаване на чувствителност по проблема сред повече работници на терен, социални работници и други работещи в практиката на подкрепата съчетана с генериране на и споделяне на опита от множество малки добри пилотни примери, които да послужат като мотиватори за останалите.

Следващият въпрос е как се отнасят социалните работници към идеята за транснационално сътрудничество при консултирането.

⁴ Например работещите в областта на жилищната политика посочват 1.5 пъти по-често, че настаняването е голям проблем в сравнение с работещите в социалното подпомагане. Но респондентите са относително равномерно разпределени с изключение на тези в социално подпомагане и това едва ли изкривява разпределенията значително.

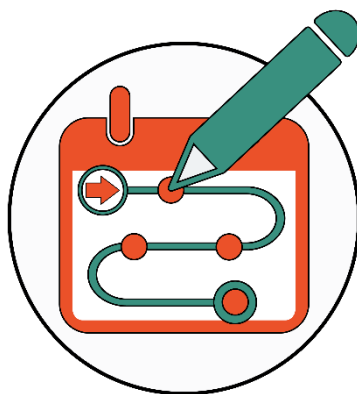
⁵ Малко, но няколко участници отговарят абсолютно еднозначно на въпроси свързани с трудностите на българските мигранти в чужбина, което навежда на въпроса за действителните познания за ситуацията, която не може да се приема като хомогенно трудна във всички направления, защото не е.



Интерес, информираност и бариери за сътрудничество между специалистите, които работят на терен в различни страни по примера на България и Германия

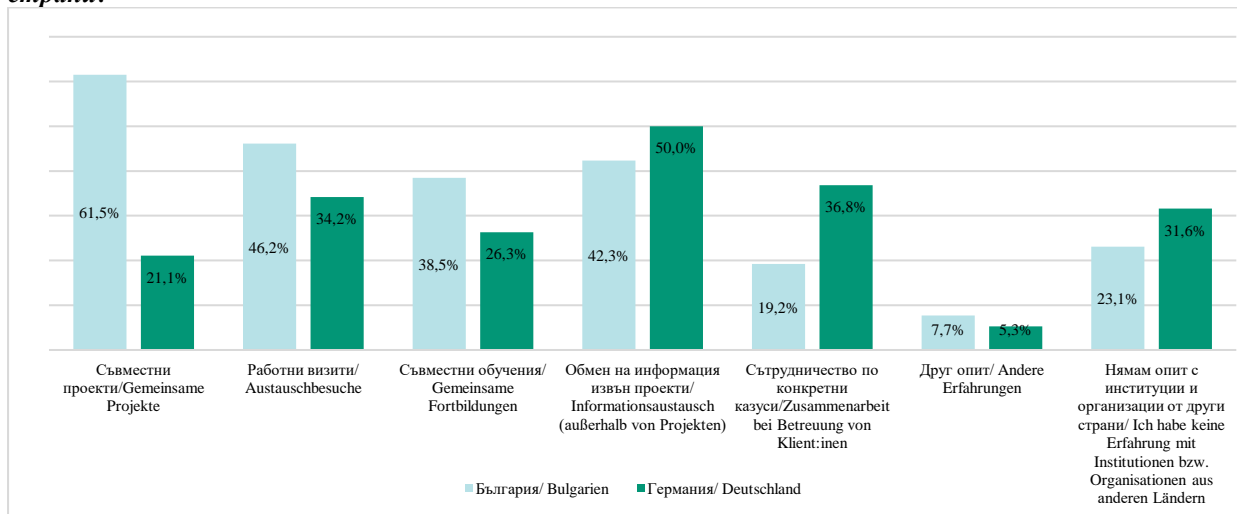
Когато искаме да разберем какъв вид форма на транснационално сътрудничество е най-добре да бъде организирано, за да работи то добре, е важно да знаем какъв опит имат досега участниците. Обикновено там, където има натрупан най-голям опит съществува основа по-лесно да бъде повторен. Добрата новина е, че по-голямата част от участниците вече имат опит в международното сътрудничество (72 %) и това дава добра основа за създаване на нови варианти за партньорство и взаимодействие също в бъдеще. Предизвикателството идва от това, че сътрудничеството става по различен начин в зависимост от това в коя сфера работят, с какви групи работят и в какъв тип организация са. Но това предизвикателство може би е възможност всеки да научи по нещо от опита на другия при едно сътрудничество. Така например публичните институции най-често обменят опит чрез работни визити, обмен на информация извън проекти и съвместни проекти. Неправителствените организации посредством последните две. А научните и образователни институции чрез обмен на информация извън проекти, работни визити и съвместни обучения. Организацията и институциите, които работят в областта на заетостта и трудовите права обменят информация извън проекти и чрез работни визити, а тези в социалното подпомагане приблизително еднакво чрез всички възможни варианти, но най-често чрез обмен на информация извън проекти. Респондентите от България имат повече проектен опит, от работни визити и от съвместни обучения, докато анкетираните от Германия разчитат повече на обмен на информация извън проекти и сътрудничество по конкретни казуси. Вижда се кой на какво може да научи другия.

Обменът на информация извън проекти е най-често посочваната форма от почти всички анкетираните без значение спецификата на тяхната работа. Това означава, че има добра основа за дълготрайни ефекти от всеки проект, който приключи, но вероятно няма да е предпочитания вариант, защото често не се обвързва със заплащане. От друга страна 45 % от анкетираните споделят, че са напълно мотивирани да участват в сътрудничество с други страни независимо от заплащането и още 36 % са донякъде мотивирани. Т.е. сътрудничеството се оценява като ценно и необходимо независимо от финансовата страна. Още една добра новина - 81.5 % споделят, че за тяхната работа транснационалното сътрудничество е много важно (около 1/3) или важно (около 2/5).





Фигура 4. Какъв е Вашият опит в сътрудничеството с институции и организации от други страни?

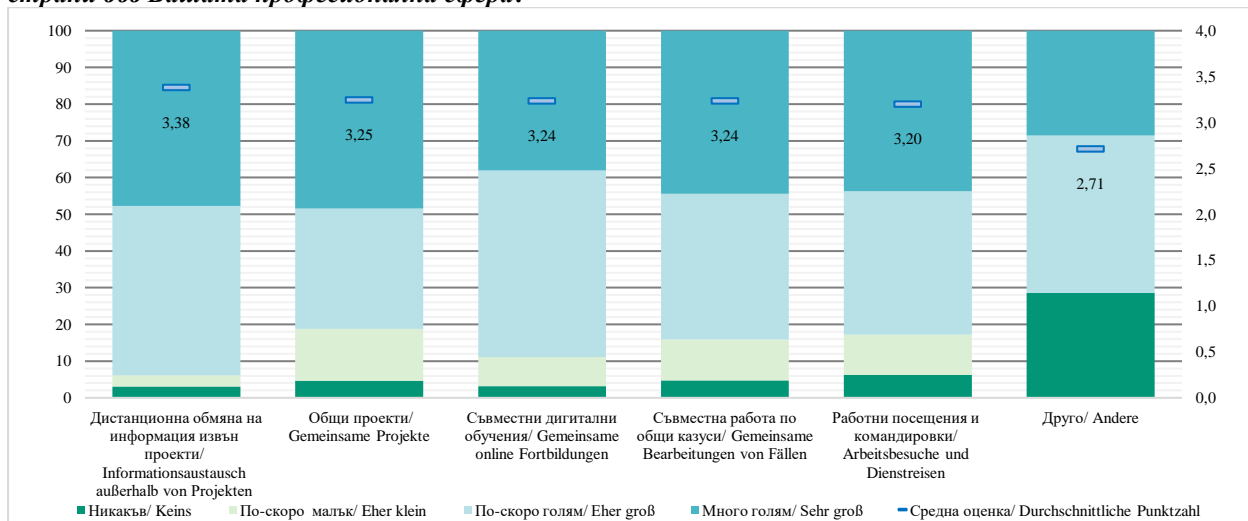


Забележка: Във въпросите, респондентите имат право да дадат повече от един отговор и общо сборът е над 100 %

Източник: Изчисления по микроданни от анкетно проучване „Транснационално сътрудничество в областта на мобилността на граждани в ЕС“, проведено по проекта

Като цяло отговорите, свързани с интереса към и необходимостта от международно сътрудничество са почти еднозначни с много малки нюанси и показват силна заинтересованост, което от една страна се дължи на това, че в събитието се включват хора с предварителни интереси в областта на положението на уязвими групи и на потенциални, реални или завърнали се мигранти. От друга страна положителните отговори може да се подсилват допълнително поради социалната желателност на позитивния обратен отговор.

Фигура 5. Какъв интерес имате към следните форми на сътрудничество с организации от други страни във Вашата професионална сфера?



Източник: Изчисления по микроданни от анкетно проучване „Транснационално сътрудничество в областта на мобилността на граждани в ЕС“, проведено по проекта

Предпочитанията като цяло повтарят натрупания опит като с най-високи оценки (между 1 и 4) са дистанционната обмяна на информация извън проекти, както и общи проекти. Но следващите две позиции са с много малка разлика след това. Създаването на



платформата по проекта, както и дигиталните обучения са много добра първа стъпка в тази посока. Необходимо и подходящо би било да се потърсят допълнителни варианти за задълбочаване на всички посочени форми на взаимодействие. За да оценим как може най-добре да направим това е необходимо да разгледаме мотиваторите/ демотиваторите и бариерите за участие в сътрудничество.

Областите, в които респондентите показват най-голям дефицит са свързани с намирането на партньори (41,3 % не притежават достатъчно познания) и непознаването на възможности за сътрудничество с тях (50 %). Най-голямата бариера е непознаването на чуждестранната правна рамка (46,8 %) и в по-малка степен владенето на език (26,6 %). Това са областите, в които те имат нужда от подкрепа, за да развият транснационално сътрудничество, като те са приблизително еднакво валидни за двете страни.

Не бихме могли да направим достоверни предположения за това какви са потребностите според вида на организацията/институцията, тъй като анкетата няма представителен характер, но прави впечатление, че съществуват известни разлики във вида необходима подкрепа, като изпъкват сходства между някои дефицити при публичните институции от България и неправителствените организации от Германия, участвали в проучването.

Добра новина е, че респондентите декларират, че разполагат с достатъчно дигитални умения. Те са крайно необходими, както за транснационалното сътрудничество, така и заради нарастващата неизбежност от дигитално консултиране като форма на консултиране.

Фигура 6. Има различни фактори, които влияят върху възможността за сътрудничество с партньори от други страни. Доколко сте съгласни със следните твърдения? (средни оценки)



Забележка: Оценките могат да бъдат от 1 = напълно несъгласен до 4 = напълно съгласен

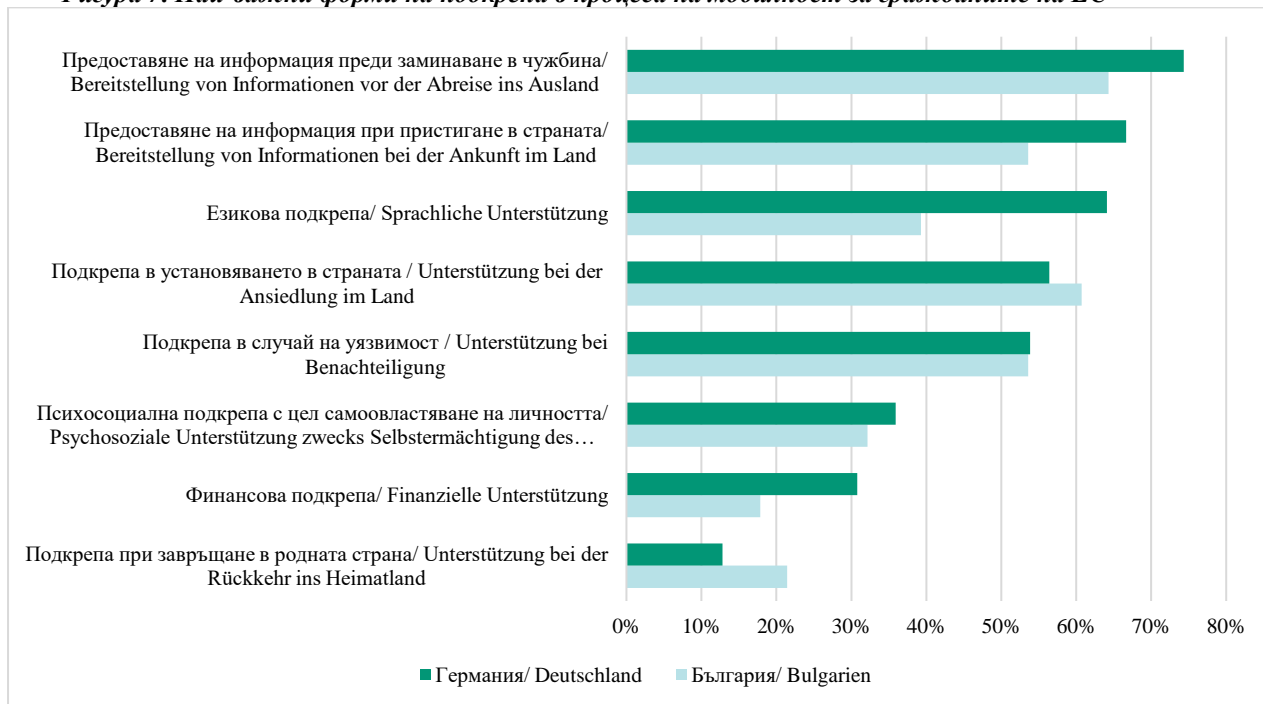
Източник: Изчисления по микроданни от анкетно проучване „Транснационално сътрудничество в областта на мобилността на граждани в ЕС“, проведено по проекта



Най-сполучливите и подходящи според специалистите форми на транснационална социална подкрепа за мобилни граждани. Съществуващи добри практики в транснационален контекст

Как да бъде осъществена транснационалната подкрепа за мобилни граждани, така че да е полезна за нуждаещите се от нея? Това попитахме специалистите от практиката, защото няма смисъл от сътрудничество, ако то накрая не доведе до подобряване на положението на нуждаещите се. Ето какво отговориха те⁶:

Фигура 7. Най-важни форми на подкрепа в процеса на мобилност за гражданите на ЕС



Забележка: Във въпросите, респондентите имат право да дадат повече от един отговор и общо сборът е над 100 %

Източник: Изчисления по микроданни от анкетно проучване „Транснационално сътрудничество в областта на мобилността на граждани в ЕС“, проведено по проекта

Анкетираните, които работят в Германия акцентират на момента на оказване на подкрепа – преди заминаване и след пристигане. Тези два момента са ключови за предотвратяване на уязвимостта. Аналогично третата най-предлагана опция е езикова подкрепа, която също може да бъде причислена към превантивните мерки. Най-малко посочват подкрепата при завръщане, което е показателно за аналогичен подход към проблема миграция също като при българските социални работници: когато мигрантът напусне страната, той не представлява ангажимент. Действително съществува необходимост от осъзнаване на значимостта на транснационалното консултиране, партньорството и съвместните действия, за да се постигне най-добър резултат. Друго възможно обяснение на този избор е, че автоматично се предполага, че мигрантът

⁶ Във въпроса за с най-подходящите форми на подкрепа, в който участниците са помолени да посочат до три отговора от общо 8, по-голямата част от тях не са разбрали въпроса и са посочвали по повече отговори. Това до известна степен компрометира резултатите и тълкованията на въпроса. Въпросът все пак ще бъде включен в анализа, но ще се счита за въпрос с повече от три възможни отговора. Въпреки, че това може да замъгли в известна степен търсените резултати, изводи все още могат да бъдат очертани, но с повишено внимание.



приключва със своята уязвимост, когато пристигне в страната си. В действителност според наши данни от предходни проучвания сред завърнали се мигранти в България, 37 % от тях споделят за някакъв проблем, с който са се сблъскали при завръщането си като най-често той е свързан с намиране на работа (26 %) и признаване на трудов стаж и осигурителни права (11%), както и започване на собствен бизнес (5 %) и осигуряване на жилище (4 %), а понякога са няколко наведнъж (Изчисления по микроданни от проучване на ИИНЧ, 2018 – Работна сила, миграции и стареене на населението, 2018г.). Тези данни не са за подценяване като мащаб, защото през различни проучвания регистрираме немалки дялове на завърнали се, макар че може да е временно и краткотрайно завръщане, като част и цикъл на миграция (Таблица 1).

Таблица 1. Мигрирали и завърнали се в България

Пребивавали ли сте в чужбина за повече от три месеца през последните:			
	Десет години (2001 – 2011)	Десет години (2007 – 2017) *	Две години (2018 – 2020)
Българска	5,7%	.	2,9%
Турска	8,6%	26,1%	7,2%
Ромска	5,3%	9,5%	8,1%
Друга	16,0%	.	9,6%

* Говорят турски или ромски, или и двата езика; . няма налични данни

Източник: Собствени изчисления по микроданни от: модул Миграции към Преброяване 2011г.; собствени изчисления по микроданни от проучване на ИИНЧ, 2018 – Работна сила, миграции и стареене на населението, 2018г.; групирани данни по проект „Нови подходи за събиране на данни за труднодостъпни групи от населението, изложени на риск от нарушаване на техните права“, НСИ ФРА, предоставени от Л. Стойчев

Разбира се, не всяка трудност е равностойна на уязвимост, но е видна необходимостта от консултации и подкрепа при завръщане в областта поне на труда и осигурителните права.

От своя страна, респондентите от България наблягат на подкрепа, която те могат да окажат – преди заминаване. Възможно е това да отразява повишаване на сензитивността, но подобно твърдение би било спекулация. На второ място те поставят подкрепата по видове рискове, които могат да доведат до уязвимост в периода на интеграция – при установяване (за настаняване, намиране на работа и др.). Това, обаче би било трудно, защото според цитираното проучване от 2018 г. 48.5 % от потенциалните мигранти не смятат, че е необходимо или не биха предоставили информация за тяхното местонахождение (за държава и град), ако продължително пребивават извън България. Това поставя изискването при консултация на заминаващ да бъдат разяснени ползите от регистрацията и щетите без регистрацията.

Относително ограничено внимание се отделя на много силния инструмент психосоциална подкрепа с цел овластяване на личността. Това малко ни изненада. Допълнителни проучвания са необходими, за да се определи защо тази форма е по-слабо подкрепяна.



Съществуващи добри консултантски практики в транснационален контекст и кое е ключовото за това тези практики да работят (оценка на екипа в проекта)

Докато търсихме добри примери за транснационално сътрудничество, които всъщност по-скоро не се намират попаднахме на редица „находки“ за добри практики за уязвими групи, които в голямата си част са мигранти или са заминаващи или завръщащи се.

Представяме на вашето внимание примери, които бяха обсъдени от екипа на проекта и около които всички се обединиха, че могат да бъдат отправна точка за транснационалното сътрудничество при консултиране.

Образователните медиатори от училището в Бяла. Как резултатите по проект „Транснационални социални услуги“ намират бързо приложение в практиката?

Гимназията в гр. Бяла дава успешен пример за сътрудничество между учителите, медиаторите, учениците и техните семейства в условията на засилен риск от (скрито) отпадане на учениците при миграция на родителите. Медиаторите помагат на учениците в подготовката, дават пример със своята успешност и поведение, свързка са между учители и родители. Придружават децата от отдалечени райони при пътуване от дома им до училище и обратно, като по този начин предотвратяват отпадането. Не навсякъде в България този модел работи добре. Ключовото е ентузиазмът на всички участници в ситуацията и най-вече на Директора на училището, на учителите и на медиаторите.

В хода на проекта се роди идея, която скоро се надяваме един от партньорите по проекта – БРТМ да успее да осъществи при това на доброволни начала. Голяма част от учениците мигрират след дипломирането си, без да са подготвени за това, с което се излагат на риск от несигурност. Скоро очакваме в учебната програма да бъдат въведени обучителни елементи за подготовка за емиграция, които преди това са липсвали. Така ще се създаде предпоставка за избягването на уязвимост поради миграция.

Проект BASIS&WOGЕ в Хамбург – комбиниране на работа лице в лице с дигитални консултации

Това е център за контакти и консултации за мъже, занимаващи се с проституция, който осигурява психологическа и социална консултация с нисък праг Основната тема на консултациите е здравеопазване - главно СПИН и полово предавани инфекции, но също психично здраве, правна рамка за проституиращите. Центърът се занимава с улична работа на терен близо до жизнената среда. Консултантите посещават барове, кръчми, нощни заведения, където предлагат подкрепа на проституиращите мъже и техните клиенти, но центърът е защитено място и там клиенти не се допускат. В последните години основната част от клиентите са мигранти при това от България.

Сред основните проблеми са, че секс работата е тема табу и е свързана със срам и стигма. Това заедно с естеството на самата работа често поставя мъжете в уязвима позиция, които могат да останат без дом, наркозависими и с влошено телесно и психично



здраве. Понякога работата застрашава живота им. Центърът предлага място за пренощуване за овладяване на спешно положение и за създаване на навици.

От пролетта на 2022 г. центърът предлага онлайн консултация, която пилотно се изпробва през 2020 г. поради невъзможност за друг вид консултация през пандемичната обстановка от Ковид – 19. След като се осъществи първоначалният контакт, се избира комуникационната платформа, през която ще се осъществява консултацията, уточняват се въпросите за консултация и се провежда консултацията.

Консултантите споделят, че двата вида консултации се допълват, но са подходящи за различен тип нуждаещи се. Характерно за онлайн консултациите е, че те са обикновено краткосрочни, с нова клиентела и малко „постоянни клиенти“. Основните теми са повърхностни - професионализиране, правни въпроси, а използваните езици предимно немски, английски и испански. За разлика от тях при консултациите лице в лице основните теми са жилище, наркотици, а езиците предимно български и турски. Изграждат се дългосрочни връзки, а клиентелата е връщаща се.

Основните позитиви на проекта са активността при работа и търсенето на терен, предлагането на разнообразни и взаимнодопълващи се форми на подкрепа според уязвимостта и гъвкавостта на предлаганата помощ в зависимост от възможностите и нуждите на уязвимите протитуиращи мъже. Разнообразните формати могат да бъдат използвани за консултация от разстояние, което е важно в транснационална перспектива.

Проект MINOR – транснационално таргетиране на уязвими групи за онлайн консултация

Много бежанци и мигранти използват интензивно социалните медии, за да се информират по актуални за тях въпроси. Това носи възможности, но и опасност за тях да се ориентират по полузнания или дезинформация. На този фон консултантските центрове все по-често се сблъскват с въпроса как да предлагат надеждна информация и сериозна подкрепа там, където бежанците основно получават информация: в социалните медии.

В проекта интердисциплинарен и межкултурен екип работи със и за социално маргинализирани групи - маргинализирани имигранти от ЕС, членове на малцинства и бездомни хора или хора в риск от бездомност. В продължението - проект SOMS (2022-2026 г.) се извършват дигитално консултации на български, полски, румънски, хърватски и английски. Идеята е, че социалните медии като платформи за обмен на информация не зависят от местоположението на клиентите, което улеснява достъпът до целевата група и прави работата възможна в транснационален контекст. Таргетирането позволява както по-добро намиране на целевата група, така може да помогне за предотвратяване на уязвимостта освен за работа при вече възникнала уязвимост. Основните стъпки в организацията на работата включват идентифициране на мрежи и теми на онлайн общностите; създаване на професионални акаунти в социалните медии; изграждане на репутация на консултантите; професионални консултации и/или предоставяне на информация, борба с дезинформацията; работа в мрежа. Основно консултациите са от правен характер като най-често са свързани с уязвимост поради нарушаване на различни трудови права, експлоатация и др. Използват се консултанти от общностите със собствен миграционен опит, но и квалифициран адвокат за осигуряване на качеството на



консултантската работа. Работи се в мрежа и се осъществява обратна връзка с администратори и мигрантски организации от общностите. Впечатляващото тук е, че консултации се дават понякога още преди заминаване в приемащата страна. Консултациите са изцяло дигитални и следователно осъществими в транснационален контекст.

Дневният център за бездомни Диакония – комплексност в грижата и запазване на достойнството за бездомни мигранти

В Центъра за бездомни хора Diakonie (DZW) под един покрив работят няколко проекта. Всички те са обединени от целта да подпомагат бездомните хора и хората, застрашени от бездомност, с различни услуги и да укрепват тяхната независимост. Освен консултации дневният център предлага: храна и напитки, безплатна медицинска консултация и медицински грижи на бездомните хора, душеве, пране и сушене на дрехи, пощенски адрес, ползване на банкови сметки с ограничени функции (Verwahrgeldkonto), дори фризьор. Предлагат се разговори, консултации, придружаване и насочване към системата за помощ. Всяка вечер среднощен автобус пътува до местата за спане на бездомните. Доброволците носят храна и напитки, топли одеяла и дрехи. Преди всичко те носят човешка топлина и съчувствие. Проектът "Социален мост в Хамбург" предлага многоезична ориентация за имигранти от ЕС, които са бездомни или се нуждаят от жилище.

Най силната страна на проекта е многообразието от грижи за всяка потребност и уязвимост и подходът към запазване на достойнството на хората и към овластяването им, но без натиск и без задължително активиране, без осъждане. Избрахме този пример също заради стремежа и готовността към сътрудничество с колеги от други страни в помощта на бездомните мигранти. В хода на проекта също имаше случай на сътрудничество между български и германски колеги при подкрепа на български роми мигранти без лични документи.

Опитът от проект „Транснационални социални услуги“. Как се случва магията и какви са уроците и успехите?

Първите стъпки от изграждането на мрежата от специалисти за транснационално сътрудничество за социално консултиране и подкрепа

С вълнение и отговорност екипът на проект „Транснационални социални услуги“ подготви и реализира шестте събития по проекта. След всяко събитие екипът обсъждаше положителните и отрицателните страни, кое е минало гладко и кое – не, кое е добро и трябва да се запази и кое трябва да се промени. Всяко следващо събитие се преформулираше и актуализираше в съответствие с обсъденото. Тези редовни ретроспекции и прегледи допринесоха за повишаване на качеството на обученията и за очертаване на необходимите следващи стъпки както в рамките на проекта, така и след неговото завършване.



Тук ще бъдат представени накратко целите и съдържанието на всяко, както и някои детайли от неговата организация, уроците от всяко събитие (за по-подробна информация по отделните събития, моля посетете страницата на [Транснационални социални услуги](#)). Общите впечатления от отзивите за събитията показват много положително отношение и удовлетворение от участието в тях на анкетираните. В някои от анкетните листове в мястото за предложения, бяха изказани благодарности. Поради това не можем да не бъдем доволни от този отзвук, макар да таим опасения за поне частичната социална желателност на отговорите.

Хибридна конференция в гр. Русе, България

Първото събитие се състоя в Русе на 20 и 21 септември 2022 година в хибриден формат (официална част). Тъй като това беше проехждането на проекта, това събитие отне повече време, а подготовката беше особено интензивна през последния месец.

Първото събитие - „Рамковите условия за социална работа в България: социални политики, трудово законодателство, миграция и културно многообразие“ имаше за цел:

- да създаде първите контакти и обмяна;
- да повиши чувствителността и ориентираността към темата за необходимостта от транснационално сътрудничество при оказването на услуги за мобилни граждани като част от правата за свободно движение и като средство за предотвратяване и смекчаване на уязвимостта при миграция;
- да запознае германските социални работници с българския контекст за социална работа, вкл. българската гледна точка за миграциите, положението на уязвимите групи, правна рамка и социалните политики, правомощия на институциите на регионално и местно равнище, ежедневни практики и казуси, с които се срещат българските социални работници;
- да постави на обсъждане въпроси като как да подкрепим социалните услуги в транснационален контекст? Какво трябва да знаят социалните работници един от друг? И какви структури трябва да се създадат?

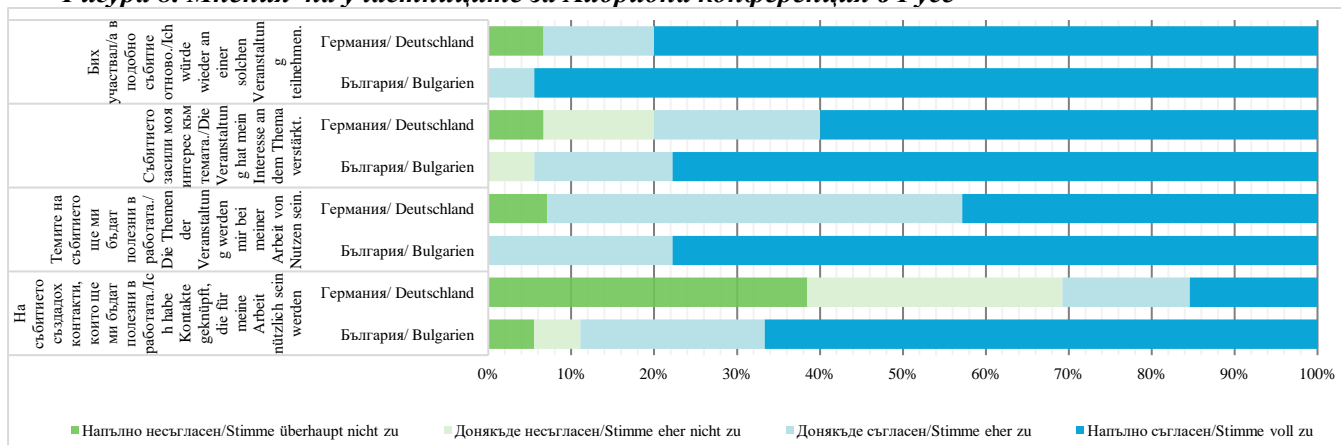
Събитието включваше хибридна конферентна част, която беше предизвикателство за нас, тъй като, въпреки че бяхме участвали в такива формати, ние организирахме за първи път подобен. Освен конферентната част имаше присъствена кръгла маса и посещения на терен в различни по характер организации - Дирекция Бюро по труда – Русе и Професионалната гимназия в гр. Бяла. Водещ партньор при организирането на събитието беше БРТИМ, в чийто офис през последния ден от събитията имаше среща с представители на организацията и на Български червен кръст - Русе.

Германски социални работници от неправителствения сектор, както и представители на академичния сектор от Хамбург пристигнаха и участваха присъствено. Отделно дистанционно се включиха представители на различни институции от Хамбург. От българска страна се присъединиха представители на община Русе, Дирекция Бюро по труда – Русе, Дирекция социално подпомагане – Русе, Каритас и Български червен кръст – Русе, които работят на терен в града, Комисия за защита от дискриминация, местния профсъюз и преподаватели от Русенския университет. В конференцията участваха 54 души.



Събитието протече благополучно, въпреки че стартира с технически предизвикателства, но след това продължи с отлична организация. Отзивите за конферентната част от събитието бяха главно положителни. Тъй като повечето участници от Германия се включиха онлайн, очаквано създаването на първите контакти беше с ограничение на обхвата на срещите на живо. Това е причина голяма част от запитаните участници от Германия и малка част от включилите се онлайн от България да не са успели да създадат контакти. Във всички други аспекти, обаче наблюдаваме основно положителна картина. Повечето от участниците от Германия и всички участници от България намират тематиката на събитието за полезно в тяхната работа, посочват, че събитието е засилило интересът им и биха участвали повторно в подобно събитие (фигура 8). Засилването на интереса бе важна част от сенсibiliзирането по темите за уязвимостта, трудовата мобилност на гражданите и необходимостта от подкрепа през целия процес.

Фигура 8. Мнения на участниците за Хибридна конференция в Русе



Източник: Изчисления по микроданни от анкетно проучване „Транснационално сътрудничество в областта на мобилността на граждани в ЕС“, проведено по проекта (N=33)

Сред коментарите имаше и критики и предложения, които ни помогнаха да подготвим по-добре следващите събития като:

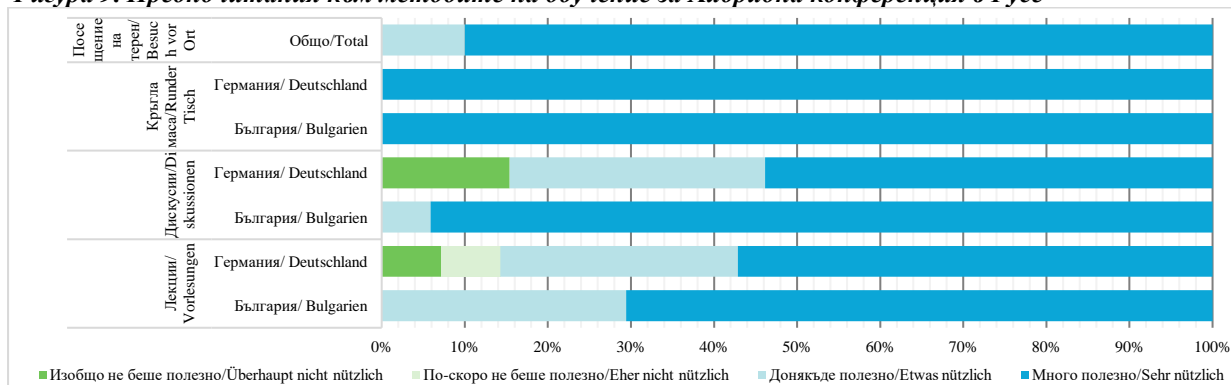
„Повече време и внимание към въпросите от участващите онлайн. На няколко човека от Германия според мен не се отговори на зададените в чата въпроси. Те бяха оставени за кръглата маса, която не е хибридна. Като цяло приветствам този проект, защото смятам, че е необходим по-засилен обмен между институциите и организациите в общо европейски аспект, в полза на мобилните граждани“ (участник в конференцията) и „Въпросите, мненията или критиките към лекторите и участниците в срещата на живо не можеха да се задават директно от онлайн-участниците, а трябваше да се пишат в чата, което отнема доста време.“ (участник в конференцията)

Във връзка с тези коментари направихме някои въведения в следващите събития:

- по-компактните изцяло онлайн обучения бяха организирани с директно участие и включване на посетителите, което е възможно при по-малко участници;
- през следващата хибридна конференция в Хамбург беше оставено повече време за дискусиите, като по този начин потърсихме компромис между необходимостта да се отдели повече пространство за въпросите и коментарите на онлайн участниците и изискването за точност при модерирание на времето и тона в дискусиите.



Фигура 9. Предпочитания към методите на обучение за Хибридна конференция в Русе



Забележка: Мненията за посещенията на терен са дадени общо поради малкия брой на респондентите
Източник: Изчисления по микроданни от анкетно проучване „Транснационално сътрудничество в областта на мобилността на граждани в ЕС“, проведено по проекта (N=33)

Като цяло, всички форми на обучение и обмен бяха възприети силно положително. Предполагаме, че основната част от критиките към лекциите и дискусиите от участниците от Германия електронно са свързани с възможността да участват пълноценно в тях, както вече беше коментирано.

Какво научихме в действителност от хибридната конференция:

- ❑ Полезно беше да стартираме с представяне на потоците емиграция от България и някои нейни характеристики, за да се оцени мащаба на проблема и да се повиши сензитивността като се отговори на следните въпроси като как емиграцията се възприема в България; къде се корени уязвимостта; каква помощ получават българските мигранти в чужбина от представителите на българските власти там; какви са причините за емиграция. Съществен извод е, че напускането на страната и установяването в друга страна (вкл. от Европейския съюз) води до прекъсване на част от социалните права, въпреки че се запазва гражданството.
- ❑ Донякъде полезно беше представянето на философията и архитектурата на социалната държава, която от социалистически преминава към по-слабо защитен режим, което обуславя силната социална стратификация, както и представянето на политиките и услугите, които се предоставят от публичните служби по заетостта и социалното подпомагане и на конкретни практики и услуги на Каритас.





Особен интерес, дискусии и благодарности предизвика лекцията на проф. Илона Томова през втория ден от събитието. Имаше коментари като „Благодаря ви много, лекцията беше страхотна!“, „БЛАГОДАРЯ ВИ, беше много информативно.“, „Благодарности към проф. Томова за изключително интересната лекция - разширява, обогатява кръгозора!“.

Можем да оценим този инпут в събитието като много успешен. Поради това решихме да споделим ключови акценти и послания от лекцията на проф. Илона Томова:

Карте 2. Ключови акценти и послания от лекцията на проф. д-р Илона Томова: Структурно разрушаване на идентичността на ромите

- За да се разбере в пълнота поведението на мигрантите и уязвимостта при някои от тях е важно да се познава контекстът, от който те идват. България е („национализираща национална държава“), т.е. държава на мнозинството, което не търпи изключенията на малцинството. Турскоезичното население обхваща, български турци, българо-мохамедани (българи с мюсюлманска религия) и част от ромите, които по различни причини предпочитат да се самоопределят като турци. Мнозинството сегрегира и дискриминира последните като роми. Турскоезичните мигранти от България са предимно от бедни райони без възможности за препитание и мигрират циклично. До 2001 г. бедността на повечето не позволява да мигрират. След това започва емиграцията към турските диаспори, където са експлоатирани, но все пак попадат в по-висока статусна група. Миграцията се развива лавинообразно през мрежите на познанство.
- Още след идването по българските земи (11-12 век) ромите са били възприети като опасни еретици от църквата. В периода на Османската империя за ромите е имало по-високо данъчно облагане. Екстракциите на доходите им ги е държала в постоянна бедност, поради което около 25 % от тях са били номади. В постсоциалистическия период в България, ромите стават едни от най-уязвимите, заради ниската си статусна позиция.
- В западните европейски страни заради номадизма на тях също се е гледало като на опасно население, което не е трябвало да бъде допускано, защото местните е трябвало да ги издържат с данъците си, ако попаднат в затвора. Затова те дори не могат да се установят.
- Културните специфики на българското и германското общество могат да породят проблеми при работа на германските консултантите с български мигранти. България е колективистична страна с големи властови неравенства. Поемането на отговорност не е необходимо. Това е работа на властимащия, от който се очаква да се държи като баща, а от социалния работник се очаква да се държи покровителствено. Това е още по-валидно за ромите. Хората, които идват от България имат нужда да избягват несигурността, не обичат промени, тревожни са и имат високи нива стрес, предпочитание към яснота при обучение. Те държат да получат квалификация и умения, които ще има дадат предимство на пазара на труда. Важни са качеството на работното място, условията на труд при предлагането на работа.

Общата оценка на събитието и опита от него е положителна. Бихме казали, че целите бяха в голяма част постигнати. Най-високо оценени и особено полезни се оказаха по-практическите елементи на обучението – кръглата маса и посещенията на терен. Участниците, които пристигнаха от Германия споделиха, че именно в рамките на този по-



малко структуриран обмен са започнали да разбират устройството на българската социална система и да долавят разликите между нея и германската, което беше част от целта. Позитивната оценка за приветливата атмосфера в Дирекция Бюро по труда, за работата на Български червен кръст и разбира се на домакините допринесе за закрепването на мрежата. Особено висока оценка получи посещението на професионалната гимназия в гр. Бяла, чийто положителен пример за практика е представен в отделна секция.

Според нас си заслужават да отбележим някои интересни коментари, които бяха споделени от участниците по време на дискусиите и кръглата маса.

- Чудесно бяха групирани потоците от български емигранти към Германия, които в първите години на емиграция са висококвалифицирани вече добре интегрирани в Германия. Следващите са представители на работещите хора със средни доходи, които не са с висок образователен или квалификационен статус, но които се справят с интеграцията. Основно в последните имиграционни потоци са хората, които имат нужда от подкрепа.
- Изводът от дискусиите е, че има необходимост от сътрудничество при оказване на помощ на български уязвими мобилни граждани. То беше поставен на дневен ред, от групата от Германия пред българските колеги и обрисуван с конкретни примери, с което категорично беше сложено началото на осъзнаването на важността на транснационалното сътрудничество при консултиране и подкрепа на мобилните граждани в различните етапи на тяхното миграционно движение.

Първото събитие в Русе постави успешно на началото на мрежата и стартирането на един ползотворен диалог между българските и германските специалисти. Считаме, че поставените цели на събитието бяха в почти пълна степен постигнати. Въпреки техническите затруднения в началото, организацията беше на високо ниво. Като важен практически извод се очертава предположението, че мрежите могат да се изградят най-стабилно, когато контактите са на живо. Беше от съществено значение проектът да започне точно с този формат. От друга страна тясното и периодично сътрудничество при подготовката на събитието сближи партньорите и представлява само по себе си добър пример за изграждането на мрежа.

Дигитални обучителни семинари

Дигиталните семинари както и оценките за тях ще бъдат представени заедно, поради методологични причини.⁷

Целите на дигиталните семинари като част от проекта бяха да: 1) поддържат създадените контакти и да задълбочават сътрудничеството, така че да се утвърди

⁷ Тъй като онлайн семинарите са по-малки събития по своя замисъл, броят на участниците, а в резултат на това и броят на респондентите в проучването е ограничен. За да се компенсира това се анализират отговорите на всички, а където е възможно и отделно.



мрежата и 2) да се проведат обученията полезни на социалните работници по теми, свързани със социалната работа и консултиране, но от гледната точка на транснационалното сътрудничество.

Методиките на семинарите включваха освен пасивни (лекции), също така и активни методи на обучение (дискусии в малки групи и общи дискусии). Посредством първите се задаваше тематиката, както и се поставяха важни въпроси, които заслужават внимание. Посредством вторите методи обучаваните сами достигат до знание като обменят свои мисли и споделят опит помежду си по предварително зададени въпроси. Групите бяха разделяни според езиковите възможности на участниците и по следните критерии: в групата да има представители едновременно на работещи в България и в Германия, по възможност да работят в общо поле – напр. заетост, социално подпомагане и услуги, социално консултиране, здравеопазване и т.н. Вторият критерий не винаги беше възможно да бъде поставен в употреба.

Семинарите обхващаха периоди от четири астрономически часа и се провеждаха сутрин. Като цяло алгоритъмът на провеждане на семинарите включваше кратко въведение в целите на семинара, кратко представяне, в което всички участници казват по няколко думи за себе си и последователност от два кръга, които редуват лекция, работа в малки групи и обща дискусия. Въпреки че семинарите бяха на различни теми, всички те реферираха към общите и най-значими теми на проекта - консултиране в транснационален контекст и транснационално сътрудничество при предоставянето на различни услуги.

Първият дигитален семинар беше на тема “Човешките права и ролята на социалните работници”



Семинарът беше високо оценен - оценките тук са високи и се движат от 3 до 3.7 средни оценки по различните компоненти на оценяване (макс. 4). Това позволява да заключим, че обучението беше успешно и беше изградена обща основа за транснационално сътрудничество, която в по-голяма степен е близо до практическото ниво (на социалните работници) и надгради постигнатото в Хибридната конференция в Русе.

Конкретната цел на обучението в семинара беше да представи подхода на проект *Транснационални социални услуги* спрямо социалната работа. Отправна точка е общото в социалната работа - универсалните ценности и правата на човека, правната рамка на ЕС, уязвимостта и др. Междинната точка е общото и различното при дефинирането им в двете социални системи в България и в Германия и в ежедневните подходи към тях от социалните работници. Крайната точка е как да използваме тази информация, за да си сътрудничим успешно отвъд националните граници и да се учим един от друг. В семинара бяха направени три презентации. Първата – на д-р Христо Карабаджаков беше посветена на универсалността на правата и тяхната еволюция, както и как социалната работа допринася за защита на правата от различни поколения. Втората – на г-жа Мариана Минева представи системата за социални услуги в България, както и новите промени. Г-



жа Дойница Гросу представи системата за социални услуги в Германия. В рамките на дискусиите се обсъдиха следните въпроси:

Каре 3. Въпроси за обсъждане в малки групи в първия дигитален семинар:

Първи кръг:

Кое беше важно за вас от гледна точка на информацията за българската практика? Какво ви беше трудно да разберете? Къде виждате трудности при прилагането на правата на човека в работата си?

Втори кръг:

Кое беше важно за вас от гледна точка на информацията за германската практика? Какво ви беше трудно да разберете? Къде виждате трудности при прилагането на правата на човека в работата си?

Някои изводи и резултати от презентациите и дискусиите:

- ❑ Социалната работа е важна и има в някои отношения универсален характер, който е подходящ за всякакви видове общества. Ролята на социалната работа е да защитава много от правата, които имат всеобхватен характер, особено правата от второ поколение – социалните, икономическите, културните. Това е отправна точка за сътрудничество за социалните работници от различни социални системи.
- ❑ Социалната система в България непрекъснато търпи промени и нововъведения. Българските социални работници, макар да е трудно за тях, имат сравнително ясен поглед върху промените, защото функционират в тази среда. За колегите от Германия поддържането на актуални знания за системата изисква периодично опресняване чрез обучения, или възможности за консултиране с колеги от същата област от България. Същевременно е важно и българските колеги да придобият познания за немската система, за да могат да консултират нуждаещи се.
- ❑ Има разлика в първоначалния момент на контакт със социалните системи при пристигане в чужбина и при завръщане в родната страна. В Хамбург има централна точка, към която всички пристигащи в града мигранти да се обръщат с въпросите си (Welcome center), това не включва индивидуална консултация от социален работник. Това обаче е последвано от дълга поредица от институции и дълги бюрократични пътеки, през които човек трябва да мине, да докаже, че изпълнява определени изисквания. В България, конкретно в Русе няма такава централна точка за консултиране на завърналите се и те трябва да комуникират веднага и директно с всяка социална подсистема отделно. Често се наблюдават случаи на „тичане“ между институциите, за да регистрира определени състояния. Но след като веднъж всичко е регистрирано в системите, те са могат да проверят статуса електронно. Алтернативата при по-сложни случаи е консултация, която до скоро беше основно платена, ако изобщо се предлагаше. От 2021 г. е въведена услугата „Информирание и консултиране“ в Закона, която се развива бързо, но е с недостатъчен обхват.
- ❑ Разнообразието от обезщетения е много по-голямо в Германия, което предполага нуждата от допълнително ориентиране. В България социалното подпомагане е по-сложно и по-раздробено, то е в компетенциите само на една служба, а социалните



услуги са разнообразни в по-малка степен, отколкото в Германия, защото са предварително определени по Закона за социалните услуги.

- Социалните услуги в България за уязвимите също са разнообразни – според Закона има 40 социални услуги - 36 се извършват от частни организации, 4 се предоставят от общината. Първата „контактна точка“ за достъп до каквито и да е социални услуги е социалната служба – Дирекция „Социално подпомагане“. Там хората могат да бъдат насочени към всяка необходима услуга. Очаква се скоро насочването да става в самите общини. В Каре 4 е даден конкретен пример. Тук не попадат услуги, които типично попадат в други области на социалната система: образование, заетост и защита на трудовите права, здравеопазване. Има съвсем нов проект, в който съвместни центрове от службите по заетостта и социалните служби предоставят заедно консултиране.

Каре 4. Какво трябва да направи най-напред и какво получава едно семейство с 4 деца, което се връща в България?

Те трябва да подадат молба до местните органи за социално подпомагане (Дирекция „Социално подпомагане“ в съответното населено място). Децата получават детски надбавки, ако посещават редовно училище, помощи за отопление, помощи за хора с увреждания. Важно е да се знае, че **хората, които търсят подкрепа, трябва да са регистрирани като търсещи работа в Бюрото по труда** (местната служба за заетост към Агенцията по заетостта) **и да не са отказвали предлагана им работа**. Там те получават подкрепа за намиране на работа. Всички деца, които са в задължителна училищна възраст, включително в предучилищна възраст, се регистрират по местоживеене, за да се гарантира, че посещават училище. Посещението на детска градина е безплатно. На учениците се осигуряват учебници и обяд.

- В Германия социалните работници или организациите, в които работят, включват в дейностите си работа по лобиране за целевите групи, които подпомагат. Това по-скоро е практика само при по-големите неправителствени организации в България.
- Не винаги социалното подпомагане в България се случва практически както е заложено в Закона. Законовата рамка представя идеалната ситуация, но на практика има много изключения.
- В Германия, когато доходите на един човек (заедно с тези на живеещите с него хора от едно домакинство) не покриват официално определения екзистенц минимум на човек, всеки един има право на социално подпомагане. Това се отнася за хората в трудоспособна възраст (между 15 г. и възрастта за пенсиониране). Подпомагането за тях е уредено в Социален кодекс 2. Към октомври 2022 г. към стандартната ставка от 449 Евро, се добавят разходи за настаняване (в Хамбург 938 Евро), разходи за отопление, еднократни помощи, здравно осигуряване и осигуряване на дългосрочни грижи, лични нужди от ежедневието, задължения за наеми. След януари 2023 г. има промени към по-високи размери на помощите. Аналогично в България определени категории хора имат право на различни видове помощи (месечни, за отопление, еднократни, помощи за безработни и месечна помощ за наем). Всички те са с изключително нисък размер. Макар и да има различни видове помощи, общите получавани суми са далеч под границата на бедност, която за 2022 г. е 413 лв. (около 211 Евро), а за 2023 г. е 504 лв. (258 Евро).



Не е сигурно дали могат да отговорят на минимална сума за физическо оцеляване. Намеренията за промени от средата на 2023 г. ще увеличат получателите, но също и доходите ще са по-близо до някакви разумни нива за оцеляване.

- Общото при двете системи е, че при хората в трудоспособна възраст допълване на дохода се полага за неактивните и безработните. Човек трябва да е регистриран в службата по заетост, че търси работа, с което се вижда силният акцент и в двете системи към икономическо активиране. За разлика от България, в Германия помощите се намаляват под екзистенц минимума, а не се спират изцяло. Това е т.нар. принцип на пропорционалност. Различното е също, че в Германия социални помощи получават работещи, чийто доходи не покриват екзистенц минимума.
- Общото между двете системи е, че ролята на социалната работа се основава на интензивно сътрудничество със семействата. Трудността се крие в това – социалният работник да стигне до семействата, да бъде приет от тях. Семействата често не са отворени за консултиране. Същевременно трябва да се промени общественото мнение за целевите групи.

Като цяло, можем да обобщим, че посетителите имаха възможност да добият представа за социалните системи в другата страна в по-практически план и да открият разликите и приликите, но останаха и много въпроси. Например, не успяхме до край да артикулираме разликите в ролята на социалните работници в двете страни. Относително малко коментирахме конкретни хипотези или казуси в системите. Едно от предложенията след първия дигитален семинар беше, че би било полезно да се дават конкретни примери от практиката на работещите в двете страни, което да внесе яснота за начина на работа, оказаната подкрепа и ползваните услуги. Може би участниците бяха нетърпеливи да коментират практиката, но това едва ли е възможно без да имат някои базови знания за разликата в дефинициите в системите, разликата в архитектурата и принципите на системите, както и конкретните правила и критерии за допустимост до права, услуги, подпомагане. Все пак в следващите два семинара диалогът беше още по-практически насочен. Теорията беше онагледена с редица примери от практиката.

Предимство на семинара беше, че както чрез лекциите, така и чрез коментарите се постигна едно по-общо разбиране за термините, които се използват в България и Германия, които понякога означават различни неща. Информацията, която беше обменена е впечатляваща по обем за времето, в което беше проведен семинара.

Вторият дигитален семинар

беше на тема „Консултиране в социалната работа – как да поканим потребителите на услуги за сътрудничество“



Целта на втория дигитален семинар е да създаде основи за опознаване и осмисляне на практиките в консултирането в България и в Германия и така основа за ползотворно сътрудничество при транснационалното консултиране. Това се постига като лекторът – проф. д-р Яна Моле, представи общи и водещи принципи при социалната работа като обединяващи за всички участници. След това участниците са поканени да потърсят и споделят техните собствени дефиниции за (успешното) консултиране - неговите цели и



граница, да открият и осмислят приликите и разликите между тях. По този начин се достига както до разбиране как разсъждава отсрещният, така и до надграждане на собственото разбиране за консултирането. В идеалния случай участниците стигат до нова обща и споделена, по-универсална дефиниция за социалното консултиране, което е много съществен момент при сътрудничеството. На следващото ниво на обучение се представят водещи принципи, подходи и методи, препятствия и граници при консултирането. След това участниците са поканени да обсъдят чисто практически въпрос, с който се сблъскват ежедневно в тяхната работа - как могат да поканят тези, които търсят съвет, да сътрудничат въпреки границите на консултирането. Така съвместно стигат до знанието какви методи са приложими в техния контекст и в контекста на другата страна и кои са универсални, респективно дали как могат да използват тези методи в ежедневната си практика? Освен това обменят примери за добри практики.

Към общите методи, описани за всички семинари специфичното е тук, че има само един лектор, който в същото време модерира. Лекцията е разделена на две части и след всяка се повтаря структурата на обсъждане в малки групи и в общи дискусии. Специфичното е, че при задаването на въпросите, участниците са помолени да дадат конкретен брой отговори и да не се задоволяват с по-малко. Така те са насочени към постигане на определена резултатност от дискусиите, което можем да оценим като добър пример при обучение. Обсъждането по метода на мозъчната атака добива известна структурираност, което позволява да се обърне внимание на всички теми, а не както се получава в някои дискусии участниците да се фокусират само в една тема (обикновено върху проблемите и трудностите) и да пренебрегнат другата (обикновено решенията).

Каре 5. Въпроси за обсъждане в малки групи във втория дигитален семинар:

Първи кръг:

1) Как дефинирате консултирането (неговите цели и граници) въз основа на вашия опит в практиката?

Моля, отбележете:

- а) три общи и
- б) три различни гледни точки.

2) Как си обяснявате тези прилики/разлики? (напр. специфични за страната особености, сфера на работа, отношение на специалиста или подобни)

Втори кръг:

1) Как може да поканите тези, които търсят съвет, да сътрудничат въпреки границите (на съдържание, структурни, институционални ...) на консултирането?

Моля, отбележете:

- а) четири основни идеи и
- б) две основни трудности.

Някои основни акценти от лекцията, които ще бъдат интересни на публиката, според нас са:

- Консултирането е повече от общуване и повече от ръководство за разговор. Консултираните търсят познавателна, емоционална, информационна, материална и/или практическа подкрепа, за да разрешат или облекчат трудностите си, която се предлага под формата на разговор, но консултираните преценяват различните



възможности и последици. В допълнение към съвместното решаване на проблемите, консултирането винаги се фокусира върху насърчаването на възможностите за развитие на консултираните сами да се справят.

- ❑ Не всеки човек, който посещава консултативен център, иска да влезе в интензивни отношения с персонала там; в някои случаи търсещите съвет искат само информация. Консултирането надхвърля тези рамки. В същото време консултирането не е психотерапия, която лекува патологични симптоми.
- ❑ Без молба (въпрос) от страна на лицето, което търси съвет, не може да се осъществи консултиране. В началната фаза трябва да се изяснят отговорностите и, ако е необходимо, да се коригират нереалистичните очаквания. За тази цел трябва да се идентифицират откритите, амбивалентните, скритите и/или противоречивите пълномощия, дадени на консултантите от лицата, търсещи съвет, или от институцията. В края на началната фаза се сключва работен ангажимент. Само съгласието относно съдържанието и областите на отговорност на участниците дава възможност за по-нататъшно сътрудничество.
- ❑ Формулираните предложения трябва да се свързват с индивидуалността на търсещите съвет. Консултирането изисква те да се разработват в сътрудничество, тъй като хората, които търсят консултация, са тези, които ги прилагат самостоятелно в ежедневието си. В зависимост от констелацията на случая може да се наложи да се изградят компетенции, така че търсещите консултации да могат (отново) да станат самостоятелно активни.
- ❑ Консултантската практика се основава на знания за процеса и обекта на консултиране. В зависимост от това се оформят действията по консултиране като се съобразяваме с проблема и ситуацията. В едни случаи може да се изисква да се започне с повече информирание, в други – с повече емоционална подкрепа.
- ❑ Напрежение може да възникне, когато специалистите по консултиране търсят баланс между патернализма и облекчението при застъпничеството? Важно е при консултирането да се установят рамковите условия и границите на поемане на отговорност от страна на професионалиста. Формите на представителни действия за застъпничество са вариант, когато трябва да се предотвратят пораженията, които се развиват спираловидно. Понякога те могат да доведат до по-голяма автономия. Всяка намеса обаче трябва да бъде обоснована.

Въз основа на дискусиите социалните работници достигнаха до редица изводи.

1. Изведените общи черти на консултирането в България и в Германия могат да се обобщят в следното:

- ❑ Доверието е предпоставка за успеха на всеки процес на консултиране. Необходимо е консултирането да се проведе в среда, която създава доверие в консултирания, така че консултирането изобщо да е възможно. Предпочитанията са към индивидуалните форми на работа пред груповото консултиране. Търсещите консултации трябва преди всичко да бъдат емоционално въвлечени. В края на консултирането те трябва да бъдат овластени. Важен акцент е поставен върху споделяната отговорност и насърчаването на независимостта.
- ❑ Социалният работник трябва да съвместява различни позиции и консултирането не работи по "рецепта". Необходими са експертни познания, свързани с областта



и консултирането. Консултантът трябва да намира решения не само със "съвети", но и с "действия". Много често той влиза в ролята на психолог. Но консултирането се намира между информирането и терапията и трябва да се разграничава ясно от терапията. То не винаги отговаря на очакванията на търсещите съвет. Това поражда напрежение и е необходимо търпение между двете страни. Хората се чувстват безпомощни в системата и претоварени от зависимостите и от това, че са на милостта на ситуацията. Работата на консултанта е да предаде, че вижда човека в този проблем и да предложи подкрепа. Проблемите на лицата, които търсят съвет, трябва първо да бъдат формулирани и подредени (съвместно). След това се изяснява проблемът. В повечето случаи обаче изясняването се извършва в хода на процеса.

2. При транснационалното сътрудничество трябва да се имат пред вид различията в гледните точки между България и Германия относно справянето с анонимността, езиковите бариери, мотивацията при насочване и очакванията на търсещите консултации и сътрудничеството между властите и независимите организации и възможните бариери/пречки при преход от Германия към България.

3. Основните идеи за това как е възможно да поканим търсещите консултиране да си сътрудничат въпреки ограниченията на консултирането могат да се обобщят в практики като: предлагане на целеви курсове, внимателно вглеждане в положението на клиента, осигуряването на препитание преди да се развият другите перспективи, индивидуалност при консултирането в зависимост от ресурсите на клиента, създаване на прозрачност за клиентите, межкултурна чувствителност, подкрепа на положителните очаквания, мотивиране на хората да се подкрепят взаимно, информиране на хората, които търсят съвет, за последиците от отказ от сътрудничество, привличане на вниманието към културните и социалните особености на консултирането в страната, стремеж към превръщане на консултирането трябва в положително преживяване, чрез създаване на климат на поощрение, поддържане на увереността (в собствените способности), създаване на контакт (емоционален + когнитивен), хумора в консултирането, доказателства за надеждност и компетентност на консултантите, ролеви тренировки.

4. Регистрирани централни трудности

- Свързани с характера на лицето и неговите страхове, нагласи, стереотипното поведение (откази и честа загуба на работата, липсата на желание за поемане на отговорност, високи очаквания и неразбиране, че възможностите на консултантите са ограничени.
- Свързани с несъответствие на определени компетентности като езикови бариери, хората не се научават да мислят и действат самостоятелно в образователната система в България.
- Обективни предизвикателства като времеви натиск при консултирането, което трябва да се оценява по успеха, т.е. дали проблемът е бил решен.

Изводи и оценка: Впечатляващо е, че идеите и механизмите за създаване на доверие и атмосфера на сътрудничество са повече от регистрираните проблеми. Също общото в дефинирането на работата е повече от различното. Преобладаването на сходствата над специфичността е много добра основа за съвместна транснационална



обмяна и сътрудничество в ежедневните практики. Можем да обобщим, че обучението категорично постигна целите и допринесе за напредъка в създаването на мрежата.

Предимство на семинара беше, че докато при първия семинар общите теми са силно абстрактни, тук те са много по-близо до ежедневната практика на социалните работници. Резултатите от дискусиите показват, че те разбират себе си като професионалисти, осъзнават своите практики чрез изслушване на споделяния опит на останалите и осъзнават по-добре работата си, надграждат разбирането си за нея. Въз основа на това те откриват основа за сътрудничество с други експерти в страната и на транснационално ниво, която се основава на общото в тяхната работа. Тематиката на този семинар е най-добрата основа за изграждане на връзки между социалните работници и следователно за създаване на мрежа. Стартирайки от предизвикателствата в ежедневната работа участниците в много голяма степен изграждат доверие помежду си – нещо, което е много важно за дълготрайните резултати при изграждането на мрежа. Може би при организиране на подобни формати като настоящия проект в бъдеще е удачно дори да се започне с обучение на тази тема. Освен това високо оценяваме професионализма при разработване на програмата и при провеждането на семинара. Благоприятстващ момент е също, че модераторът и лекторът са един и същи човек. Този семинар е най-високо оценен от участниците сред дигиталните семинари. Средните оценки на семинара са между 3.5 и 3.8 по различните елементи на оценката.

Третият дигитален семинар

беше на тема „Дигитално консултиране - използване на онлайн инструменти за достигане и информиране на нуждаещите се – примери от Германия и България“



Третият семинар се проведе след хибридната конференция в Хамбург. Немалка част от участниците вече се познаваха от предишни събития, т.е. вече можем да говорим за наличие на мрежа. Но се появиха и нови. Този семинар се отличава от останалите с иновативността на тематиката си. Консултирането чрез електронни медии е нова практика, която получи тласък през пандемията. Много хора бяха консултирани така, тъй като не беше възможно да се проведат срещи лице в лице. Но още преди това възникна въпросът, особено в областта на консултирането по въпросите на миграцията: къде получават информация хората, които например започват работа в друга държава в рамките на свободата на движение в ЕС? Много от тях я търсят в интернет. Това открива и ново поле за работа на социалното консултиране, ако то иска да достигне до целевите си групи и да им предостави надеждна информация.

В Германия дигиталната социална работа е все повече на дневен ред. В България като че ли все още не ѝ се отдава нужното внимание. Поради това целта на семинара беше както да създадем компетенции за дигитално консултиране, така и да повишим интереса към темата и да предизвикаме осмисляне на позитивите и негативите от дигиталното консултиране. Лекциите бяха подбрани така, че да представят разнообразни добри практики в тази област. Тук практическата част трябваше да включва освен някаква обмяна на малкия опит, който са натрупали някои от участниците, така и да бъдат



подбудени да размишляват върху това какви възможности, но и какви рискове произтичат от това за консултантската работа, както и да си представят как би изглеждала една дигитална консултация от тяхна страна. Семинарът включваше три лекции. Първата лекция на г-жа Валентина Васильонова представи практиката на Федерацията на независимите синдикати от земеделието съвместно с други организации по консултиране на място и по пасивно и активно дигитално консултиране. Втората лекция беше на г-н Матиас Левандовски от проекти BASIS, WOGЕ, който показва конкретна последователност от стъпки при създаване и осъществяване на дигиталната консултация, както и примери от своята работа за кого може да бъде предназначена тя и за кого – не. Третата лекция представи най-иновативния вариант на дигиталното консултиране, който таргетира нуждаещите се от консултация и активните търсещи са не само нуждаещите се от консултация, но и самите консултанти, които се включват в различни групи от социалните мрежи.

Каре 6. Въпроси за обсъждане в малки групи в третия дигитален семинар:

Първи кръг:

- 1) Има ли смисъл да се провежда цифрово консултиране и ако да, защо? За кого трябва да бъде предназначено то?
- 2) Какви са положителните и отрицателните страни на дигиталното консултиране според вас в сравнение с аналоговото?

Втори кръг:

- 1) Как и за кого да организираме наше дигитално консултиране?
- 2) Какви са трудностите и предизвикателствата, които могат да възникнат? Какво може да ни затрудни?

Ще ограничим представянето на резултатите тук, защото част от тях са представени като добри практики в отделна част на текста. Някои от основните изводи от лекциите и дискусиите включват следното:

Светът ни непрекъснато се променя и предоставя нови възможности, но и изисквания към нас да се адаптираме. Дигитализацията е част от тази промяна и тя ще се случва с или без нашето участие. Най-разумно е да извлечем най-доброто, което ни предлагат новите реалности. Сред **позитивите**, които използването на цифрови средства предоставя в социалната работа са бързината, с която да стигаме до нуждаещите се, достъпността на информация по всяко време и от всяко място, преодоляването на разстоянията и достигането до труднодостъпни, намаляването на риска от измами и фалшиви новини, по-ниският праг, мащабът на въздействието, възможността за предотвратяване на уязвимостта, преминаването през езиковите бариери и това, че информацията е по-изчерпателна и остава във времето.

Като много важно **предимство е, че дигитализацията може много да улесни транснационалната работа**. Мобилните граждани може да имат нужда от подкрепа през целия цикъл на миграционно движение – преди миграция, по време на миграцията, докато и когато се завръщат, ако решат да направят това. Може например, някой да бъде консултиран и насочен към интеграционен или езиков курс още преди липсата на такъв да провокира уязвимост, т.е. още преди самата миграция. Или да ми се помогне да намери реално съществуваща и достойна работа още преди заминаването. Или да бъде



консултиран какво трябва да направи, за да има здравни права, например, когато реши да се завърне в своята страна. И всичко това може да стане от километри разстояние с помощта на цифровите устройства и през дигиталното консултиране. По-конкретно един желаещ да мигрира може да се получи експертна информация от експерти, а не информация от роднини/познати. Освен това човек получава информация от приемащата страна и по този начин е по-добре подготвен за ситуацията в страната приемник и не идва с погрешни илюзии.

В сравнение с работата лице в лице открихме следните **слабости**: често търсещите консултация не са технически подготвени; много хора не могат да четат или пишат изобщо и използването на някои приложения е непосилно за тях; някои приложения не могат да се използват, поради защитата на данните; липса на устройство при някои уязвими групи; хората не знаят, че има такива варианти; липсва социалният аспект на консултацията и не могат да се установят доверителни отношения; липсват жестове, мимики, тон на гласа, което е предизвикателство в комуникацията; заплашени са личните данни на хората, които споделят информация; има предизвикателства за личното пространство и неприкосновеност на консултантите; проблем е, когато консултираните изпращат купища документи, които трудно се четат заради не добро снимане; необходим е достатъчен времеви капацитет; предизвикателство е как консултантите да се справят с невярна информация.

Някои обобщения съвети при организацията на дигиталното консултиране

- ❑ Преди да започнете консултирането: проверете внимателно с кого искате да говорите и как? Съблюдавайте защитата на данните, доброволният характер на консултирането, спазвайте границите, уважавайте случаите, когато хората не желаят да бъдат потърсени.
- ❑ Целевата група често произтича от тази, с която работим в съществуващи проекти. Но има противоречие в мненията как да започнем. Според някои, личният контакт преди дигиталната консултация е по-добрият вариант. Според други – е по-добре консултацията да е изцяло дигитална. Но организирането зависи от клиентите и техния тип, както и от вида на консултацията. При по-голяма конкретика не може да се направи качествена консултация дигитално. Обратно при решаване на определени юридически казуси, които не изискват големи количества лична информация и нямат много специфики, изцяло дигиталната консултация е по-добрият вариант.
- ❑ Може да се използва комбиниран подход. Не всяка подкрепа може да бъде извършена дигитално, но поне част от нея може. Цифровите услуги са полезни, особено в комбинация с други услуги (лице в лице, телефон). Цифровото консултиране има смисъл, но като допълнение към аналоговото консултиране.
- ❑ Преди да се предложи онлайн консултиране, трябва да се изяснят възможностите за финансиране. Целта трябва да бъде: Цифрови услуги в рамките на редовното финансиране, извън проектното финансиране!

Сред формите на съчетаване на дигиталното консултиране с транснационалното сътрудничество са: информационни сесии на транснационално



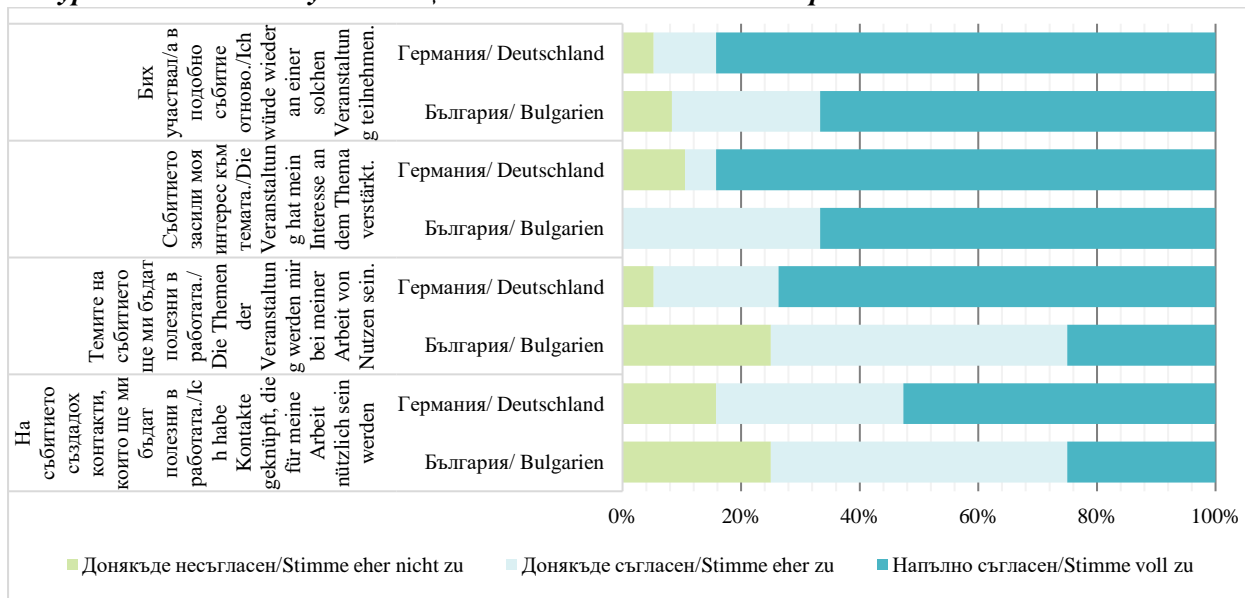
равнище; двуезикови кооперации; комбиниране на две организации, които да работят съвместно в мрежа едновременно дигитално и на живо; пилотно започване на сътрудничество, което се превръща в практика при успех; сравняване на стандартите в различните държави за консултиране и безопасност на данните; трябва да се включват външни експерти, преводачи, специалисти.

Консултантите са отворени за идеята за дигитално консултиране, а някои от тях го практикуват. Може да се каже, че притежават голяма част от нужните умения, за да провеждат дигитално консултиране. Имаше малка част от консултантите, които като че ли предпочитат да използват с предимство стандартните „аналогови“ форми на консултиране. Въпреки че темата е относително нова за някои участници, те проявиха голяма активност по време на дискусиите, което е показателно за техния висок интерес. Според нас семинарът постигна заложените цели – изгради компетентности. Освен това допринесе за изграждането и разширяването на мрежата и създаването на интерес по темата. В бъдеще по-добър вариант при организирането му би бил, ако се концентрира повече върху допълнителни примери за организиране на дигитална консултация. Като цяло, обаче семинарът определено е обогатяващ и беше много високо оценен от участниците. Общо средните оценки на отделните елементи на семинара варират между 3.5 и 3.9.

Обща оценка на дигиталните семинари

Висока оценка: Семинарите бяха високо оценени от участниците. Липсват изцяло негативни оценки и преобладават най-положителните.

Фигура 10. Мнения на участниците за дигиталните семинари



Забележка: $N = 31$

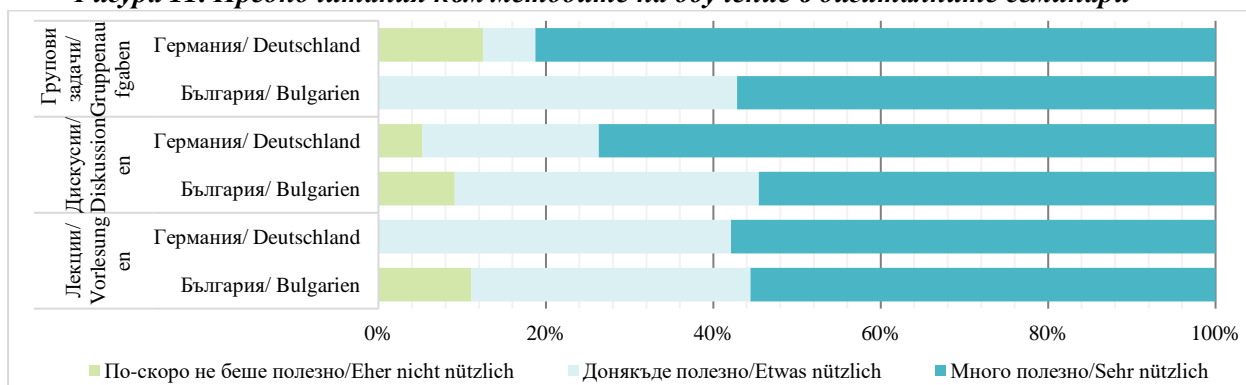
Източник: Изчисления по микроданни от анкетно проучване „Транснационално сътрудничество в областта на мобилността на граждани в ЕС“, проведено по проекта



Поддържане на мрежата: Като цяло най-слабо се оценява възможността за създаване на контакти, което е очаквано. Събитията на живо все още остават най-добрият начин за създаване на контакти. Данните за хибридните конференции също потвърждават това - негативните оценки в тази област отново са от тези, които са се включвали онлайн. Това потвърждава предположението, че при изграждане на мрежа е важно да се разчита на личните срещи като утвърждаващи мрежата, а онлайн семинарите трябва да се използват за обмяна, създаване на компетенции, засилване на интереса към определени теми и поддържане на мрежата.

Повишаване на чувствителността и осъзнаването на важността на темите: Семинарите изглежда са били по-полезни в работата на колегите от Германия от една страна. От друга страна са засилили повече интересът на социалните работници от България по някои теми. Това вероятно се дължи на непознаването и неприемането на някои теми за важни в България. Но се вижда, че те са допринесли за повишаването на чувствителността по въпроса - голяма част от участниците биха се включили в подобно събитие отново. Дяловете на неодобряващите (при това не категорично) са сравнително малки по отношение на създадения интерес и на повишаване на интереса.

Фигура 11. Предпочитания към методите на обучение в дигиталните семинари



Забележка: N = 31

Източник: Изчисления по микроданни от анкетно проучване „Транснационално сътрудничество в областта на мобилността на граждани в ЕС“, проведено по проекта

Различни предпочитания по страни към методите на работа: Всички методи на обучение са оценени много високо, но като цяло участниците от Германия предпочитат пасивните методи, а участниците от България – активните методи на преподаване. Добре е да помислим за раздвижване на лекциите с кратки моменти на диалог и по-умело модерирание на груповите задачи, така че да постигнем още по-добър ефект.

От направения анализ дотук, можем да изведем съществената препоръка, че в бъдеще семинарите трябва да бъдат по-тясно свързани с практиката. Абстракциите също трябва да останат повече в лекционната част, защото те дават по-дълбоко осмисляне и размах. И след това да се онагледяват чрез примери от практиката при дискусиите, както в семинара на проф. Моле. Структурата и методиката на семинарите е добра и може да остане същата. В следващ проект е добре периодично при различни събития в анкетата да бъдат включени въпроси, с които предварително да проучваме какви теми за обучение представляват интерес и в кои участниците имат дефицити на компетенции. Разбира се



става дума за теми, които се вписват в тематиката на транснационалното социално консултиране. Също ще бъде целесъобразно участниците да бъдат разделяни на групи според степента на познаване на материята – за по-напреднали и за начинаещи, но не за всички обучения. В някои разликата в подготовката се оказва плюс и генерира знания. Както в третия дигитален семинар. Анализът показва, че със всяко следващо събитие оценките се повишават, което означава, че адаптирането на всеки следващ семинар според опита от предходния, запазването на положителното и тестването на нови варианти за сметка на неподходящото, е много добра практика.

Хибридна конференция в Хамбург, Германия

Може да се каже, че „перлата“ на проекта беше двудневната хибридна конференция в Хамбург с кръгла маса и доста срещи на място за практически знания и разширяване на мрежата от контакти. Събитието предизвика огромен интерес и стартира на 13 февруари с над 160 посетители на живо и онлайн, а на втория ден се бяха включили 120.

Освен партньорските [организации](#), в програмата активно участваха служители от Hamburg Welcome Centre, Център Ragazza e.V., проект Open.med във Вестенд, образователният център Tor zur Welt (Врата към света) към Училището за родители във Вилхелмсбург, проект BASIS в BASIS & WOG E.V, “Arbeit und Leben” (Работа и живот), Центъра за бездомни хора Diakonie (DZW) към Диакония, Проект за консултиране на новодошли граждани от ЕС, които са бездомни или застрашени от бездомност Social Bridge Hamburg, Консултативна служба „Проституция“, Sperrgebiet Hamburg към Диакония и други организации на Диакония, Дружество за иновативни социални изследвания и социално планиране GISS e.V., Консултативен център за европейски мобилни работници, КАЗЕМИР (Образование и интеграция Елбинзелн gGmbH), консултантски център Райершиг, Servicestelle Arbeitnehmerfreizügigkeit Hamburg, Университет за приложни науки, Хамбург, департамент „Социални дейности“. От България пристигнаха служители на Регионалната служба по заетостта, Дирекция социално подпомагане, както и Български Червен кръст в област Русе.

Целите на събитието бяха огледални на тези в хибридна конференция в Русе – запознаване на българските социални работници с германския контекст за социална работа, опознаване на конкретни услуги, изграждане на мрежата и повишаване на осъзнатостта и чувствителността по темата за транснационално сътрудничество при консултиране.

През първия ден проф. д-р Харалд Анзен (Университет за приложни науки, Хамбург) и Д-р Мари-Терез Хай Ахмад (Дружество за иновативни социални изследвания и социално планиране, Бремен)





представиха задълбочено разбиране за философията на германската социална система, състоянието на миграцията в страната и ролята на социалното консултиране за най-уязвимите.

Карте 7. Основни послания в лекциите на проф. Х. Анзен

- Структурни принципи на социалната система в Германия са:
 - трябва да се спазва достойнството на човека
 - да се предоставят социално-културни ползи - не само за жилище и здравеопазване, но за социална комуникация и участие в културни/политически дейности
 - принцип на индивидуалност – има свобода да се предоставят помощи според индивидуалните нужди, а не само според таблиците.
 - субсидиарност – като се регулират отношенията между публични и частни доставчици. Ако независими частни доставчици предоставят услуги, държавата трябва да се отдръпне, да се погрижи за финансирането, но не и да играе ролята на конкурент. Така се отчитат фактори като религиозни убеждения, създаване на доверие и др.
- Основни проблеми на германската система за социално подпомагане са нейната сложност и допълнителни пречки пред достъпа, като например липсата на консултантски услуги в държавните институции. Това често увеличава уязвимостта в комбинация с миграцията. Миграцията, сама по себе си, е фактор за уязвимост, тъй като често може да бъде съпроводена от дискриминация и възпроизвежда неравномерно разпределение на несигурните условия на живот и бездомността. Размерът на социалните помощи е крайно недостатъчен и не позволява пълноценното участие на хората в социалния и културен живот. Поради това се появява необходимост от социално консултиране като част от системата за вторично осигуряване в социалната държава.

Последната част от програмата на конференцията включваше подиумна дискусия, в която участваха освен лекторите, също и г-н Петер Огон (Диакония Хамбург, ръководител на отдел „Осигуряване на препитанието“), доц. д-р Стоянка Черкезова и проф. д-р Илона Томова (ИИНЧ, БАН, София). В хода на дискусията участниците се съгласиха с идеята около необходимостта от транснационално консултиране. Все още, обаче остава на дневен ред въпроса как то да се осъществи най-добре.

През втория ден беше представен *по-детайлен поглед за социалната система на Германия от практиката* с три презентации в сферата на социалните помощи, заетостта и образованието за мобилните граждани на Европейския съюз. Лекциите бяха изключително полезни за социалните работници и работниците на терен. Във всяка от тях беше поставен акцент на мобилните граждани от България и проблемните ситуации и уязвимост, в които те най-често изпадат. Презентатори бяха г-жа Нина Белау (Диакония Хамбург/Консултации за граждани от Източна Европа, референт по социално-правни въпроси), г-жа Лена Томбанзен (ръководител на Консултативен център за европейски мобилни работници към Работа и живот - Arbeit und leben) и г-н Геро Горончи, КАЗЕМИР (Образование и интеграция Елбинзелн gGmbH, консултантски център Райершиг, ръководител на отдел "Младежко благосъстояние").

В следобедните часове част от участващите на живо се събраха на кръгла маса, на която бяха обсъдени въпроси като проблемите, с които те като социални работници се



сблъскват по отношение на миграцията. В кои области съвместната работа на транснационално ниво е необходима и полезна? И с какво всяка от участващите организации и институции може да се включи активно?

Участниците бяха разделени по метода на фокус-груповата дискусия на три групи: а) представители на социални институции, б) 2 групи от представители на социални организации от неправителствения сектор. След първоначално представяне участниците получиха задача да разработят решения за онези мобилни граждани на ЕС, изпадащи в състояние на уязвимост в началото, по време или в крайната точка на транснационалното си движение. Групите работиха върху а) описание на типове проблеми, б) върху предложения за решения, както върху с) ролята на институциите и неправителствените организации при намирането на решения за типовете проблеми. Следващите таблици представят резултатите от живите дискусии в агрегирана форма без да имат претенция за изчерпателност. Много от детайлите, страничните аспекти, паралели и спонтанни идеи не могат да намерят място в настоящото представяне.

Фигура 12: Фокус-група „Социални институции 1“ на кръглата маса в рамките на конференцията в Хамбург, 14-15 февруари 2023.

П Р О Б Л Е М: Настъпваща бездомност при пристигане в приемната страна					
Причини:	Причини:	Причини:	-	Причини:	Причини:
Лошо подготовка преди пътуване	Липса на работа	Липса на езикови умения		Липса на образование и умения	Фалшиви обещания
РЕШЕНИЯ					
Предложение 1 Изграждане на мрежи за информация	Предложение 2 Изчерпателна и бърза и информация в страната на произход	Предложение 3 Достъп до онези хора, които не се обръщат към властите или консултантските центрове.	Предложение 4 Развитие от мрежа от посредници за заетост и посредници по социални въпроси и подкрепа на семейството.	Предложение 5 Развитие на езиковите умения (майчин език + чужд език)	Предложение 6 Консултации в училище (и по-рано?) Да не се забравят също така и отпадналите от училище
Предложение 7 Повече езикова подкрепа (в страна на произход и приемна страна)	Предложение 8 Бързо и ефективно започване на курсове за професионално обучение/висше образование	Предложение 9 Повече информация от Германия по въпросите на миграцията, правата на обезщетения и др.	Предложение 10 Координация между ЕС <- > германско правителство <-> германски градове	Предложение 11 Обща информационна платформа	
РОЛЯ НА ИНСТИТУЦИЯТА					
Изясняване кой какво може да направи по въпроса и координация	Служба за социално подпомагане (Германия): Организация на работна група имиграция с други градове и федералното правителство		Служба за социално подпомагане (Германия): - Подготвя повече информация - Изяснява въпроса за езиковите курсове	БГ консулство - събира информация - координира постоянен обмен на информацията със социалните служби в БГ	



Групата на представителите на институциите разработи в два отделни анализа състоянието на настъпваща (фиг. 12) или продължаваща бездомност (фиг. 13) в рамките на транснационалната мобилност. Докато представените решения във фазата преди началото на миграцията се фокусират върху обхватна изчерпателна информация, с която да се повишат готовността за намиране на работа (документи) и индивидуалните ресурси (език), то по време на престой в приемащата страна предложението се изчерпва в осигуряване на подкрепа и помощ за завръщане в страната по произход. Тази едностранчива мярка позволява аргументираното допускане, че приемащата страна (Германия) е заинтересована от решение, с което да намали тежестта за националната си социална система. Това ограничава транснационалната мобилност за хора от потенциално рискови групи, което противоречи с принципа за свободно движение на хора в рамките на ЕС.

Фигура 13: Фокус-група „Социални институции 2“ на кръглата маса в рамките на конференцията в Хамбург, 14-15 февруари 2023.

ПРОБЛЕМ: Продължаваща бездомност след пристигане в приемащата страна					
Причини: Хората нямат право на обезщетения	Причини: нарастващи проблеми с алкохол, дългове, психично здраве	Причини: недостатъчни документи/паспорти	Причини: Фалшива гордост? Хората не желаят да показват неуспехите си	Причини: Липса на възможност за обратно пътуване	
РЕШЕНИЯ					
Предложение 1 Премахване на пречките на пазара на труда и при услугите за подпомагане.	Предложение 2 Улесняване на пътуванията за връщане! (Германия заплаща паспорт+билет; страната на произход осигурява ... достъпа до социални помощи)	Предложение 3 - завръщане: това изисква сътрудничество между съответните агенции ("хората трябва да бъдат предадени")	Предложение 4 Насърчаване на желанието за завръщане "Вторият опит може да бъде успешен".		
РОЛЯ НА ИНСТИТУЦИЯТА					
Изясняване кой какво може да направи по въпроса и координация	Служба за социално подпомагане (Германия): (комуникира с регионалните структури) Установяване на директна линия (Къде може да се обади социалният работник?)	БГ консулство - действа като лице за контакт / телефонна централа	Агенция за социално подпомагане (България): Помощ при завръщане, консултиране		

В две групи (НПО 1 и 2) представителите на социални институции от Германия и България представиха анализ, ориентиран върху проблемите в социалното положение на потенциално уязвимите мигранти (вж. фиг. 14 и 15 „Проблеми“). Този детайлиран поглед върху комплексните причини за състоянието на хората аргументира нуждата от обхватна и интензивна превантивна работа с групите чрез информация и подкрепа по време на целия цикъл на циркулярна миграция (фиг. 14, предложения 1-3, фиг. 15, предложения 1-7).



Фигура 14: Фокус-група „Неправителствени организации 1“ на кръглата маса в рамките на конференцията в Хамбург, 14-15 февруари 2023.

ПРОБЛЕМИ:					
Вариант 1: Още у дома бездомен > в Германия на улицата					
Вариант 2: Живял и работил законно в Германия => успешно имигрирал => на улица					
Вариант 3: По-млад тип "авантюрист" => на улица					
Вариант 4: Имигрирали, но не придобили право на обезщетения => на улицата					
Последващи проблеми при липса на езикови умения -> невъзможност за пътуващите да намерят информация	Последващи проблеми при липса на езикови умения -> зависимост, например от турскоговорещата общност	Последващи проблеми при липса на езикови умения -> затваряне в общността	Липса на информация при емиграция	Последващи проблеми: Без пълни документи, напр. за професионална квалификация или университетска диплома	.
РЕШЕНИЯ					
Предложение 1 Предоставяне информация при подготовка за емиграция - какви документи? Какви права?/изисквания/ Здравно осигуряване		Предложение 2 Предоставяне на информация за емиграция в случай на заболяване.		Предложение 3 Превенция за избягване на спешни случаи.	

Фигура 15: Фокус-група „Неправителствени организации 2“ на кръглата маса в рамките на конференцията в Хамбург, 14-15 февруари 2023.

ПРОБЛЕМИ:					
Проблеми Не са подготвени за ситуацията	Проблеми Без езикови умения	Проблеми Без документи	Проблеми Маргинализирани общности	Проблеми Без подходяща информация	Проблеми Без информация изобщо
Проблеми Очаквания към социалните работници да правят всичко за мигрантите	Проблеми Без доверие/страх от институциите	Проблеми 30% от ромите на възраст между 18 и 29 г. имат по-ниско от средното образование.	Проблеми 25% от ромите, които искат да емигрират имат по-ниско от средното образование.	Проблеми "Нямат здравна осигуровка"	Проблеми "Фалшиви очаквания/лекомислие"
РЕШЕНИЯ					
Предложение 1 Обучение за социални работници в България	Предложение 2 Механизъм за връщане	Предложение 3 Предоставяне на информация за емиграция в случай на заболяване	Предложение 4 Превантивна работа: Контактна точка в даден град с информационни материали	Предложение 5 Превантивна работа: Проекти със заинтересовани институции в БГ	Предложение 6 Превантивна работа: Медиатори/ хора от групите
Предложение 7 Канали във Facebook/ Whatsapp за консултиране и информиране РОЛЯ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА					
Предложение 1 Обмен на информация/контакти/познаване на проблемите	Предложение 2 Открита комуникация между партньорите в социалния сектор	Предложение 3 Институциите в Германия познават проблемите на целевата група мигранти.	Предложение 4 Правилно назоваване на проблемите	Предложение 5 Недопускане на дискриминация от страна на институциите	

Кръглата маса по време на хамбургската конференция показва в детайл проблемите и посочи някои възможни решения, макар и да не успя да ги разработи подробно. Участниците изявиха желание да продължат работата си в подобни формати в бъдеще. Кръглата маса разви съществено капацитетите на работещите в областта.



Посещения на терен – примери от практиката

Първата социална услуга, която беше посетена е Hamburg Welcome Centre - централното звено на публичните политики за контакт за имигранти в Хамбург, които получават консултация по въпроси, свързани със заетостта. Освен това центърът работи също с работодатели. Сравнително новият формат, в който работи центърът за посрещане включва 4 институции на едно място - Социалното министерство, Министерството на вътрешните работи и спорта, Агенцията по заетостта и Службата за социално подпомагане на лица, които са на разположение на трудовия пазар. След като търсещите подкрепа пристигнат в приемната, в зависимост от техния индивидуален случай, те са пренасочвани към някоя от четирите институции. Възможните услуги са доста разнообразни и насочени към различни групи. Голям интерес предизвиква разликата между Федералната агенция по заетостта и Бюрото по труда, тъй като в България са съсредоточени в една и съща институция.

Посещението помогна значително на българските посетители да разберат кои са приликите и разликите в подкрепата на търсещите работа в двете страни. Посещението предостави чудесна илюстрация на презентацията на проф. Анзен от практиката на социалните политики в Хамбург – техните силни страни, но също и някои дефицити. Така например, характерно за този вид центрове е активирането на клиентите. Тук идеята е да се предлага работа и в крайна сметка да се започне работа като се използват необходимите лостове за това в зависимост от ситуацията, в която се намира клиентът. Но дали това винаги сработва, особено при по-уязвимите и тежки случаи?

Впечатлението от посещението в Hamburg Welcome Centre е за предлагане на множество услуги без интегрална връзка според специфични нужди. Новопристигналите, които все още не работят, не са работили до този момент или техен семеен член (партньор) не работи или не е работил, нямат здравна и социална подкрепа, ситуацията при тях може да стане много тежка. Решението на проблема открихме при следващите си посещения на терен, в които се запознахме с много разнообразни, всеобхватни и интегрирани услуги в неправителствения сектор, които компенсират този дефицит.

След добрите примери за теренна работа - вдъхновяващи и много информативни посещения на различни центрове и места за помощ в приемащ и контактен център за настаняване са Ragazza, Проекти и контактни точки Ragazza и BASIS&WOGЕ в Хамбург, Дневният центърът за бездомни на Диакония, Консултативна служба „Проституция“, Sperrgebiet Hamburg към Диакония, проект Open.med във Вестенд, образователният център Tor zur Welt (Врата към света) към Училището за родители във Вилхелмсбург.

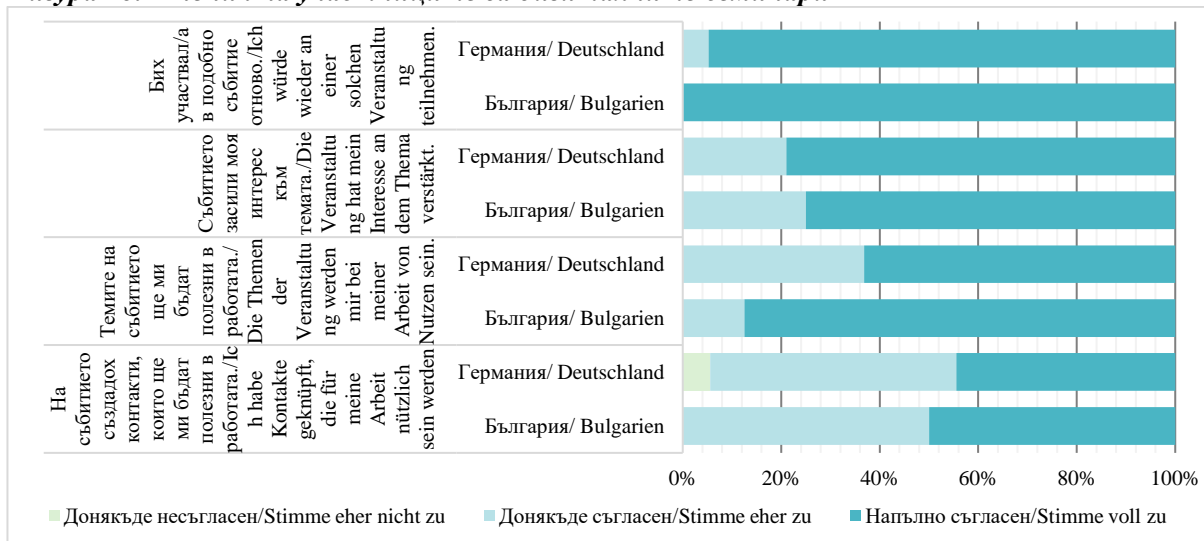
Общата оценка на събитието беше силно положителна. **Това е най-високо оценяваното събитие заедно с втория дигитален семинар.** Резултатите от анкетите показват наличие на силен интерес по темата и висока полезност за работата.

Най-високи са стойностите на отговорите за намерението за следващи участия в подобни събития. Всички анкетирани от България са дали утвърдителен отговор и съответно 95 % от участниците от Германия. Това е най-показателната оценка за качеството на събитието, актуалността му, засилването на интереса дори сред тези, за които това участие ще бъде полезно само донякъде за работата. Най-слабо оценяваният ефект от събитието е създадените контакти, но той също е високо оценен. Едно



правдоподобно предположение е, че интензивността на събитието, включително хибридната конференция и кръглата маса беше висока и това затрудни създаването на контакти. Добре е да се оставя повече време за общуване извън стандартния формат на дискусиите.

Фигура 16. Мнения на участниците за дигиталните семинари



Забележка: N = 29Ю

Източник: Изчисления по микроданни от анкетно проучване „Транснационално сътрудничество в областта на мобилността на граждани в ЕС“, проведено по проекта

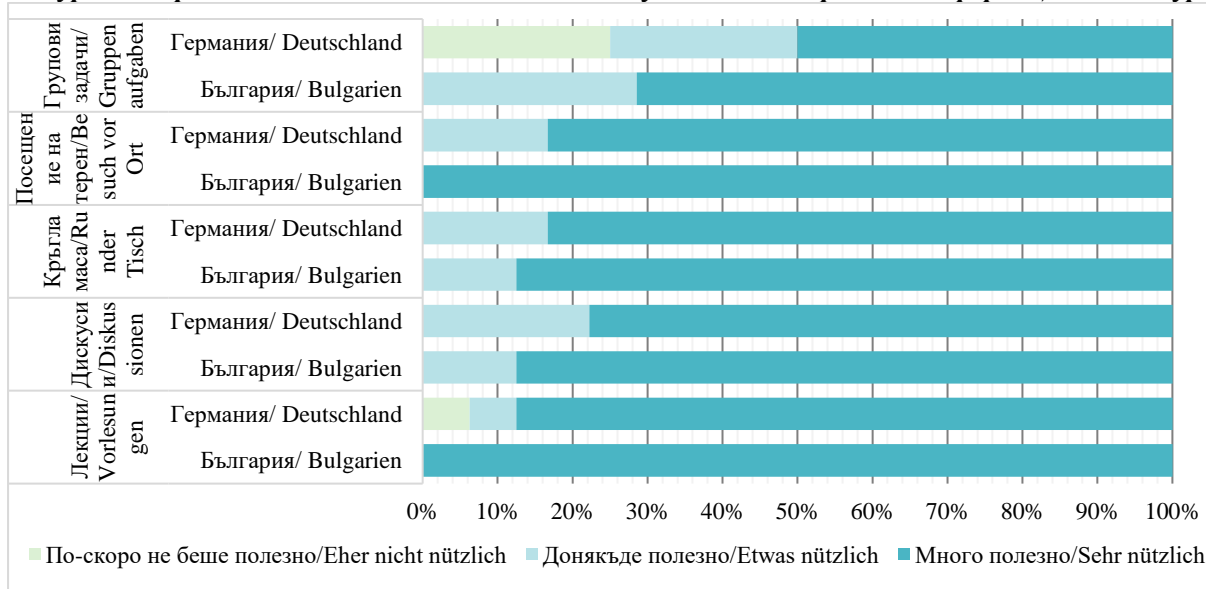
Най-предпочитаните форми на обучение сред българските респонденти са лекциите и посещенията на терен. За разлика от дигиталните семинари, където е обратно, лекциите като форма са по-малко предпочитани от германските участници. Въпреки това оценките на германските колеги за лекциите също са много високи. Това означава, че е открит подходящия формат и тематика, които да бъдат достатъчно полезни за всички от разнородната публика. По-слабо са одобрени активните форми на обучение и това е от всички участници. По-ниско (ако може да се говори за ниско) е оценено участието в груповите задачи, които бяха част от





кръглата маса. Действително, времето за дискутиране беше ограничено, а групите бяха относително големи, за да може всеки да има възможността да изкаже мнение. В такива случаи съществува риска по-активните да заемат пространството и да не стигне време за останалите. Въпреки това оценките и на тази форма са много положителни.

Фигура 17. Предпочитания към методите на обучение за Хибридна конференция в Хамбург



Забележка: N = 29

Източник: Изчисления по микроданни от анкетно проучване „Транснационално сътрудничество в областта на мобилността на граждани в ЕС“, проведено по проекта

Като цяло, посещението в Хамбург даде една цялостна представа за социалната система в Германия и конкретно в Хамбург на посетителите от България. Бяха разгледани както изходните философски точки, върху, които е построена системата, така и практическите въпроси, а те придобиха особена яснота с посещенията на терен.

Коментарите в края на посещението от българската група бяха повече от положителни. Всички бяха много впечатлени от социалната система в Германия и начина, по който тя функционира. Обобщенията включваха изрази като: „Дори когато, като че ли осигуряваме базисни услуги, се защитава човешкото достойнство, правото на мечта, правото на собствено пространство и право на това да се чувстваш равен с другите“; „Ние като неправителствена





организация бихме могли да транслираме видяното тук към колегите, до които имаме достъп, за да може този опит да се разпространи. Това, което е за нас е добра практика, за някой друг може да не е добра практика. ...“ ; „Впечатлих се от подходът към отделните групи, при който приемаме проблема и го откриваме. И без да оказваме всякакво насилие към клиентите само им помагаме, без да ги насилваме. Впечатлена съм колко разнообразни центрове има за всеки подпроблем. Благодаря ви, че имах възможност да видя на живо., ; „Много ви благодаря за топлия прием, високия професионализъм и придържане към ангажиментите. Това, което наистина ми хареса е тази всеобхватност и разнообразие в оказването на подкрепа на различни уязвими групи.“

Коментарите в анкетните карти също бяха изцяло положителни, като например: „Благодарим ви за усилията!“ и „Благодаря! Имаме нужда от повече такива събития!“

Заклучителна конференция

На 13 април се състоя финалната конференция в проекта ни на тема „Мобилността в ЕС и Европа - успехи и предизвикателства от транснационална гледна точка. Примери от Германия и България“. Конференцията се проведе онлайн, с което се целеше да се достигне до максимален брой участници от Германия и България. Програмата се състоеше от две встъпителни лекции, една презентация и една панелна дискусия.

След откриването г-жа Марина Лякова, преподавател по социални науки в Педагогическия университет в Карлсруе, изложи в лекцията си със заглавие „Миграция и мобилност между България и Германия: актуални предизвикателства и възможни решения“ структурата и историята на миграцията на българите в Германия в последните 30 години след падането на Берлинската стена през 1989 г. Тя обърна специално внимание на промяната в целите, мотивацията и дължината на престой при т.нар. циркулярна миграция след отварянето на трудовия пазар за българи и румънци след 2014г.

Г-жа Линка Тонева от Тръста за социална инициатива говори след това на тема „Миграция и икономически уязвими групи“ и представи дейностите на организацията сред маргинализирани общности в България. Примерите за успешна интеграция, за които тя разказа, бяха особено релевантни за темата на конференцията, показвайки превантивния ефект на работата на терен с общности по отношение на готовността и решителността на млади хора от маргинализираните ромски групи да емигрират в чужбина. Така двете лекторки създадоха огледален образ на феномена на миграцията от страна на изпращащата и на посрещащата страни. За присъстващите на събитието, особено за онези, които бяха участвали на предишните срещи, беше лесно да открият прилики и даже модели на уязвимост в изпращащата и приемащата страна, което ще помогне в бъдеще при формулирането на структурирани решения на транснационално ниво.

Втората част на конференцията започна с обзорна презентация на тема „Транснационални социални услуги като отговор на мобилността в Европа. Натрупан опит и научени уроци в рамките на едногодишния проект“ от доц. Стоянка Черкезова. В нея тя представи от страна на проекта отделните стъпки по създаването на професионалната мрежа както и съдържанията на проведените обучения. Статистически



може да обобщим, че за една година бяха проведени две хибридни, една онлайн конференции, както и три онлайн обучителни семинара. Зад тези сухи цифри стоят множество срещи, обмен и общуване на хора с подобни и еднакви интереси в областта на консултациите по въпросите на миграцията, с което се изградиха трайни и устойчиви лични и професионални връзки.

Конференцията завърши с панелна дискусия на тема „Какво е нужно, за да бъдат миграцията и мобилността безопасни за уязвимите групи, и как транснационалното сътрудничество може да допринесе за постигането на тази цел?“. В нея взеха участие д-р Илона Томова (ИИНЧ), д-р Марина Лякова (ПУ Карлсруе), д-р Христо Карабаджаков (УПН Хамбург), Велина Вебер (Диакония Хамбург), Камелия Кожухарова (РД „Социално подпомагане“, Русе). В нея бяха обобщени рисковете, съпътстващи трудовата мобилност в рамките на ЕС, и бяха посочени успешни модели на транснационално сътрудничество.

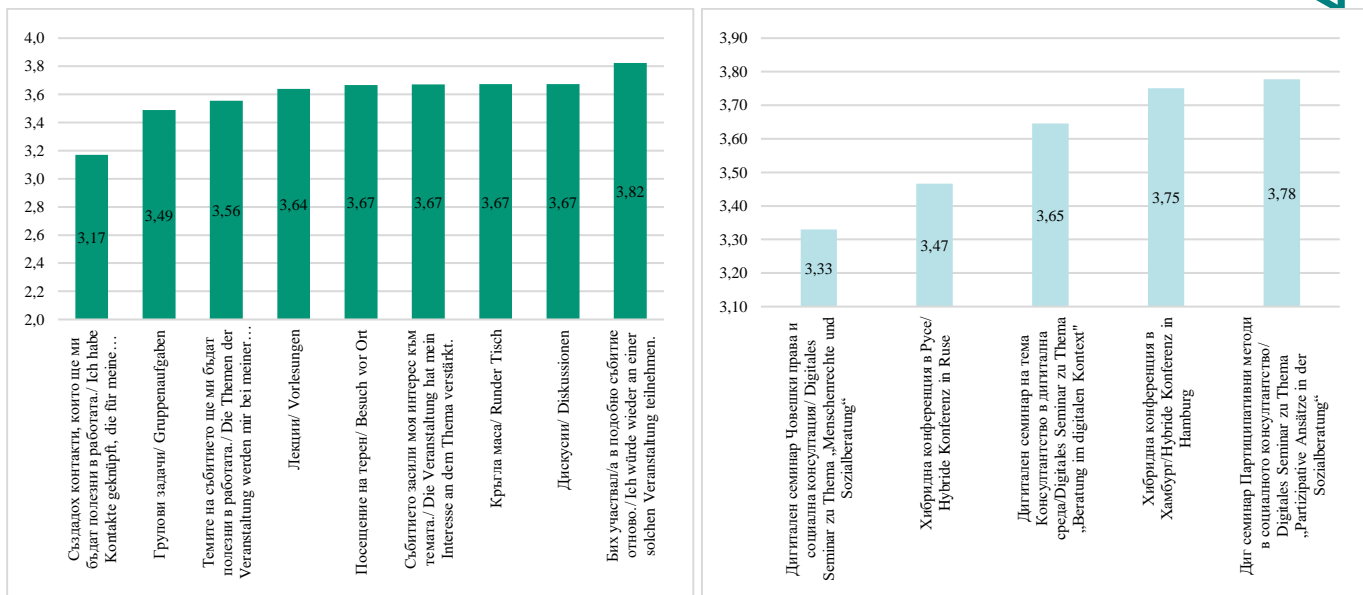
Обща оценка на проекта

Висока обща оценка: Като цяло резултатите от проекта могат да бъдат оценени силно положително. При възможни оценки от 1 до 4 оценките по отделни елементи на събитията, които бяха организирани по проекта са високи (от 3.17 до 3.82).





Фигура 18. Средни оценки на отделните елементи в проекта



Източник: Изчисления по микроданни от анкетно проучване „Транснационално сътрудничество в областта на мобилността на граждани в ЕС“, проведено по проекта

Като цяло събитията, организирани по-рано са с по-ниски оценки. Събитията по-късно са с по-високи оценки. Това потвърждава полезността на актуализирането на обученията на база на опита от предишното. Важна роля играе изборът на теми. Някои са по-близо, други по-далече от участниците. Най-висока е оценката на втория дигитален семинар.

Повишаване на чувствителността и осъзнаването на важността на темите: засилен е интересът на социалните работници (повече на тези от България) по някои теми, въпреки че полезността на темите за работата са малко по-ниско оценени.

Необходимост от допълнителни усилия по укрепване на мрежата. Трябва да признаем, че най-ниска сред оценките е тази относно създаване на контакти, при все че оценката сама по себе си е висока. Тя е най-ниска при всички събития. Следователно допълнителни усилия ще са необходими за заздравяването и засилването на връзките в мрежата. От друга страна категорична е ангажираността на участниците към следващи събития. Това дава добра основа за затвърждаване на мрежата в бъдеще.

Какви дейности допълнително могат да подсилят мрежата?

Запазване на обученията. Това че има какво да се желае по отношение на мрежата не означава, че не трябва да се провеждат обучения. Напротив, те са много необходими, както за поддържане на контактите, така и за повишаване на осведомеността, компетенциите, чувствителността. Освен това създават потенциала от хора, които ще надграждат вече съществуващата мрежа.

Специфики при обученията. Необходимо е време за повече общуване извън формалния формат. Както и повече време за дискусии. Важно е да се набляга на комуникация на живо вместо дигитално. Най-силен ефект за изграждане на мрежата имат



посещения на терен. Необходимо е в бъдещи анкети да включим въпроси, свързани с интересите от видове обучения.

Започване на периодичен диалог в платформата по график и списък от теми.

Определяне на контактни лица, които отговарят за определен кръг от организации и създаване на по-здрави връзки между контактните лица и организациите (организациите са от същата страна). Контактните лица трябва да разширяват мрежата вътре в тяхната страна и да картографират. Събиране на (части от) мрежите според интересите в обучения, срещи.

Дигитална платформа TSS

Централна колона на възникващата професионална мрежа с търсен дълготраен ефект е дигиталната платформа с вътрешно пространство и достъп чрез регистрация, в която по време на проекта специалистите получават обучителните материали.

Електронен адрес: <https://tss-net.eu>



Първоначалната задача на страницата бе посетителите да се запознаят с целите и с партньорските организации в проекта. Следваща задача беше всяко събитие да бъде предавано на живо в интернет. Така интересуващите се от Германия и България получаваха едновременно възможност да участват онлайн. На трето ниво целяхме да създадем по-дълготрайна възможност за контакт: Зоната със специален достъп е своеобразно дигитално продължение на проекта след завършване на обученията. Там се допускат като потребители участници в обученията или специалисти в с релевантен опит в областта.

Платформата съдържа три вида информации:

- 1) Всеки потребител създава свой профил или „визитна картичка“, в която са включени както данни за контакт, така всеки има възможност да се представи по-обширно със своите компетенции, полета на дейност, и професионални интереси.
- 2) Секция „Файлове и документи“ предлага материали от изминалите обучения.
- 3) Секция „Общност“ съдържа приложението „форум“, чрез което се предлага възможност за проследяване, участие и водене дискусии по определена тема.

Целта на тази вътрешна зона е в бъдеще да създаде подходяща среда за търсене на специалисти в партньорските организации, обмяна на информация и обсъждане на всякакви професионални въпроси и казуси. Въпреки възможностите които интернет предлага, оценяваме, че това дигитално решение няма да замести срещите в мрежата; то по-скоро ще бъде допълнителна опция за комуникация във времето между присъствените срещи.

Информацията за проекта, събитията, партньорските организации, както и материалите от обученията се предлагат на английски, немски и български езици.



Фигура 19. Информация чрез навигацията на интернет страницата на проекта



TSS

НАЧАЛО ЗА ПРОЕКТА TSS ▾ СЪБИТИЯ ▾ ПАРТНЬОРИ КОНТАКТ  BG ▾

За членове ▾

Някои съвети как да изградите добра мрежа за транснационално консултиране

- ❑ Представете си мисловно края на проекта и какъв е желаният резултат, който искате да постигнете! Както при всеки план, когато проектирате вашата работа трябва да сте наясно къде сте в момента, къде искате да стигнете и как да направите това – какви са начините, пътищата, най-успешните формули и подходи.
- ❑ Още от самото начало трябва да имате представа каква е целевата група на мрежата! Това ще ви помогне да определите успешно останалите елементи от вашата инициатива.
- ❑ Трябва да си давате сметка каква трябва да бъде добавената стойност от обученията! За да задържите вниманието на участниците и да закрепите мрежата, темите трябва да са близки, интересни и информативни.
- ❑ Търсете най-подходящите формати за обучение и обмяна! Нашият опит показва, че живият контакт и особено посещенията на терен са с най-голямо значение за устойчивостта на мрежата.
- ❑ Когато подготвяте календара на събитията във връзка с изграждане на мрежата или за обучения, винаги оставяйте малко повече време преди първото събитие, тъй като се изисква време за напасване, първоначално прочуване, работа по по-мощни елементи от организацията на проекта, които трябва се случват в хода на целия проект и да доведат накрая до неговата успешна реализация. Силният старт е много важен. Както казва Платон „*началото на всяка работа е изобщо твърде важно*“ (Платон, 377b)
- ❑ Подгответе резервен вариант при организиране на събитията и допуснете, че нещо може да не сработи в последния момент. Този съвет запазахме от първото ни събитие в Русе, където в началото имахме технически предизвикателства, но въпреки тях конференцията премина успешно.
- ❑ Много важно е при организирането да се търсят решения, които балансират между необходимостта от точност в графика на събитието, от възможност за модериране на дискусиите без да се създават ситуации, в които говорят няколко човека едновременно и заедно с това достатъчно пространство и време за изказвания, въпроси и коментари, както на участниците на живо, така и на тези онлайн.
- ❑ Добре е при подбора на обученията предварително да имате представа за интересите и вида на публиката. Така ще подберете действително значимите теми и изразни средства.



- За да има посещаемост на събитията организирани от вас, планирайте от по-рано и пращайте съобщения за запазване на датата предварително и покана в момент, който е по-близо до събитието. Поддържайте освен електронна връзка с поканените и лични разговори по телефон или на живо. Така може да укрепите мрежата.
- Правете преоценка след всяко събитие! Оставяйте успешното и подменяйте това, което не работи!
- Използвайте дигитални инструменти за създаване на устойчива мрежа! Най-добрите варианти сред тях дават възможност на потребителите да участват активно – с коментари, собствени постове и вътрешен достъп до споделено съдържание.

Заклучение – перспективите за развитие на транснационалното сътрудничество при консултиране

Свободното движение е право, което разширява свободите и хоризонтите на хората и като такова е сериозно достижение на Европейския съюз. Въпреки това социалните системи в Европа все още работят основно на национално равнище и има координация само в някои области между националните системи, например при координиране на социалното осигуряване при пенсиониране, координиране на посредническата дейност между публични служби за заетост и инспекциите по труда, координиране между синдикати по тяхна инициатива. В контекста на разширяването на свободите и утвърждаване на правото на свободно придвижване, по-нататъшното утвърждаване на Социалния пакт на Европа като неин инструмент за сближаване придобива по-широко значение. Свободата на придвижване подобно на други (социални) права може да бъде придружено с риск от възникване на уязвимост или с нарастване на вече съществуваща уязвимост. Следователно за утвърждаване на тези свободи е необходимо адекватно да се отчита наличието на рисковете, които ги придружават и да се работи в посока прилагането на подходящи транснационални политики и практики в тази област.

Правото на свободно придвижване и престой на гражданите на Европейския съюз е свързано с възникващи уязвимости с многофакторни причинно-следствени връзки. Бездомност, липса на работа и на здравна защита са някои от рисковете, проявяващи се в процеса на транснационалното движение, за които трябва да се търсят наднационални решения. В бъдеще мрежата за социални услуги в транснационална среда е нужно да интегрира и работата на Европейската комисия, за да се реализират споделени съвместни цели при гарантирането на човешките права и решаването на конкретните проблеми на мобилните граждани.

Проектът „Транснационални социални услуги“ се насочи към специалисти от неправителствените организации, от социалните институции, както изследователи от една приемаща страна (Федерална Република Германия) и от една страна по произход (Република България). Целта беше да се установи моментното състояние при



консултирането на онази група мобилни граждани, ползващи се от правото си на свободно придвижване и попадащи в състояния на временна уязвимост поради рискове. В настоящия наръчник са представени резултатите от работата ни през последната година. Проведените конференции и семинари ни показаха различните подходи при третирането на уязвимостите в транснационален контекст, плюсове и минуси в работата, както и перспективи за развитие.

В обучителните семинари бяха показани най-малко три основни посоки за развитие:

- **Засилване на законовата рамка за социална подкрепа на транснационално ниво:** Нужна е допълнителна работа с Европейската комисия и Европейския парламент за предоставяне на инструменти за подпомагане на мобилните граждани и по този начин да се улесни работата на неправителствените организации. В тази връзка е препоръчителен контакта в краткосрочен план към релевантните органи и работни групи, работещи върху „Законодателната инициатива относно трансграничните дейности на сдруженията“ (EU 2022) към Европейската комисия и да се обмени опита от проекта.
- **Засилване на работата с институциите на национално ниво:** Нужна е допълнителна работа с институциите на страната на произход, както и в приемната страна при осъзнаване на специфичните нужди, възникващи в процеса на циркулярната миграция. И в двете страни беше установено непознаването им, макар и от различни изходни позиции. Може обосновано да се каже, че групата на мобилните европейски граждани в уязвимост остава до голяма степен скрита за националните институции.
- **Засилване предлагането на социалната услуга консултация:** Инструментът консултация е добре познат и развит и в двете страни. Поради недостатъчното познаване на рисковете и потенциалните уязвимости при транснационална миграция предлаганите консултации често подминават целевата група и не постигат резултати. Едва след като в рамките на консултации се опознаят и осветлят нуждите на мобилните граждани може да се постигнат трайни резултати при подпомагането им, както и в далечен план да се извършва превенция на миграцията. Консултацията е централен инструмент в работата. Нужно е съществено разширяване на предлагането му в страната по произход (България), свързано с делегирането на услуги. В приемната страна (Германия) е нужно допълнително осветляване на групата мобилни европейски граждани и предоставяне на консултацията, от която те имат нужда.



Библиография

1. Aslany, M., Carling, J., Mjelva, M. B. & Sommerfelt, T., 2021. *Systematic review of determinants of migration aspirations. QuantMig Project Deliverable D2.2.*. 1st ред. Southampton: University of Southampton.
2. Cherkezova, S. & Tomova, I., 2013. *An option of last resort? Migration of Roma and Non-Roma from CEE Countries.* Bratislava: UNDP.
3. Council of the European Union, 2021. *Position of the Council at First Reading in view to the adoption of a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE establishing a programme for the internal market,...(Interinstitutional File: 2018/0231(COD))*, Brussels: Council of the European Union.
4. Eurobarometer, 2022. *Special Eurobarometer 528: Intra-EU Labour Mobility After the Pandemic.* неизв.:European Union.
5. Europäische Union, 2022. *Vorschlag für eine Gesetzgebungsinitiative zu grenzüberschreitenden Tätigkeiten von Vereinen.* Internet: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13538-Binnenmarkt-Vorschlag-fur-eine-Gesetzgebungsinitiative-zu-grenzuberschreitenden-Tatigkeiten-von-Vereinen_de.
6. Felbermayr, G., Gröschl, J. K. & Heiland, I., 2018. *Undoing Europe in a New Quantitative Trade Model. ifo Working Paper*, January, Issue ifo Working Paper No. 250.
7. Mayer, T., Vicard, V. & Zignago, S., 2018. *The Cost of Non-Europe, Revisited. CEPII Working Paper*, April, 2018(06).
8. Veld, J. i. '., 2019. *Quantifying the Economic Effects of the Single Market in a Structural Macromodel. European Economy Discussion Papers*, 8 February , Том Discussion Paper 094.
9. Ахмад, М. Х., 2023. *Германия като страна на имиграцията – между привличането и възпирането на мигранти.* Хамбург, Непубликувана презентация от конференция "Миграция и социална работа в Германия: достъп на граждани на ЕС до германската система за социално подпомагане" , представена на 14.02.2023.
10. Платон, 1981. *Държавата.* 2-ро ред. София: Наука и изкуство.





ПРИЛОЖЕНИЯ



Анкета

„Транснационално сътрудничество в областта на мобилността на граждани в ЕС“⁸

По проект „Транснационални социални услуги“

Ако вече сте участвали в събитие по проекта, моля попълнете само раздел III и IV!

I. Опит с транснационално сътрудничество

1. Какъв е Вашият опит в сътрудничеството с институции и организации от други страни? (Повече отговори са възможни.)

- Съвместни проекти
Работни визити
Съвместни обучения
Обмен на информация извън проекти
Сътрудничество по конкретни казуси
Друг опит, а именно:
Нямам опит с институции и организации от други страни

2. Колко важно за Вашата ежедневна работа е да си сътрудничите с организации от други страни? (Моля, посочете само един отговор.)

Table with 4 columns: Изобщо не е важно, По-скоро не е важно, По-скоро е важно, Много е важно. Each column has a checkbox.

3. Какъв интерес имате към следните форми на сътрудничество с организации от други страни във Вашата професионална сфера? (Моля посочете за всеки метод.)

Table with 5 columns: Моят интерес е (никакъв, по-скоро малък, по-скоро голям, много голям) and 6 rows of activity types.

4. Има различни фактори, които влияят върху възможността за сътрудничество с партньори от други страни. Доколко сте съгласни със следните твърдения? (Моля отбележете за всяко от твърденията.)

Large table with 5 columns: Напълно съгласен, Донякъде съгласен, Донякъде несъгласен, Напълно несъгласен. Rows contain various statements about language skills, digital skills, legal knowledge, etc.

II. Транснационална социална подкрепа за мобилни граждани

5. С кои от следните групи сте работили или работите в момента? (Повече отговори са възможни.)

- Мигранти
Желаещи да мигрират в чужбина
Желаещи да се завърнат в страната
Завърнали се в страната мигранти
Уязвими групи
С нито една от посочените групи

6. Гражданите на ЕС, ползващи правото си на свободно движение, имат нужда от подкрепа в процеса на тяхната мобилност. Моля изберете трите най-важни форми на подкрепа според Вас.

- Предоставяне на информация преди заминаване в чужбина
Предоставяне на информация при пристигане в страната
Подкрепа в установяването в страната (например при търсене на работа и жилище)
Подкрепа в случай на уязвимост (например при трудова експлоатация)
Езикова подкрепа (например езикови курсове или преводачи)
Финансова подкрепа

8 Всички данни, които предоставите са конфиденциални и ще бъдат използвани единствено и само в обобщен вид. Лицата, които обработват въпросниците и анализират информацията са декларирали писмено, че ще пазят в пълна тайна получената от Вас информация.

- Подкрепа при завръщане в родната страна
- Психосоциална подкрепа с цел самоовластяване на личността

7. Български мигранти в Германия могат да срещат различни трудности в установяването си в страната. Доколко според Вас българските мигранти срещат трудности в следните сфери? (Моля отбележете за всяка от сферите)

	Трудностите са...				
	никакви	по-скоро малки	по-скоро големи	много големи	не съм запознат
достъп до информация	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
достъп до институции за подкрепа	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
право на престой	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Настаняване	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Заетост	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Здравеопазване	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
социални услуги	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Образование	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
езикова квалификация	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
участие на местни избори	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

III. За Вас и Вашата организация

8. В коя държава работите? (Моля посочете само един отговор.)

- България
- Германия
- Друга, а именно:

9. В каква организацията работите? (Моля посочете само един отговор.)

- Публична институция
- Неправителствена организация
- Научна и образователна институция
- Друго, а именно:

10. В коя сфера на дейност работите? (Повече отговори са възможни.)

- Заетост и защита на трудовите права
- Социално подпомагане
- Образование
- Здравеопазване
- Жилищна политика и настаняване
- Местно самоуправление
- Мобилност
- Друго, а именно:

11. Вашият пол е:

- Мъж
- Жена
- Друго

IV. Оценка на настоящето събитие

12. В кое от следните събития участвахте днес?

- Хибридна конференция в Русе
- Хибридна конференция в Хамбург
- Дигитален семинар на тема „Човешки права и социална консултация“
- Дигитален семинар на тема „Партиципативни методи в социалното консултантство“
- Дигитален семинар на тема „Консултантство в дигитална среда“

13. Бихме искали да оцените събитието, в който участвахте днес. Моля посочете доколко сте съгласен/а с всяко едно от следните твърдения.

	Напълно съгласен	Донякъде съгласен	Донякъде несъгласен	Напълно несъгласен
На събитието създадох контакти, които ще ми бъдат полезни в работата.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Темите на събитието ще ми бъдат полезни в работата.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Събитието засили моя интерес към темата.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Бих участвал/а в подобно събитие отново.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

14. До колко всяко от изброените беше полезно за Вас и Вашата работа?

	Много полезно	Донякъде полезно	По-скоро не беше полезно	Изобщо не беше полезно	Не го е имало на събитието
Лекции	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Дискусии	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Кръгла маса	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Посещение на терен	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Групови задачи	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

15. Място за Вашите идеи, препоръки и критика!



Fragebogen

**"Transnationale Zusammenarbeit bei der Mobilität der EU-Bürger"⁹
im Rahmen des Erasmus+ Projekts "Transnational Social Services"**

Wenn Sie bereits an einer Projektveranstaltung teilgenommen haben, füllen Sie bitte nur die Abschnitte III und IV aus!

I. Erfahrungen in transnationaler Zusammenarbeit

1. Welche Erfahrungen haben Sie bei der Zusammenarbeit mit Einrichtungen und Organisationen aus anderen Ländern gemacht? *(Mehrere Antworten sind möglich.)*

- Gemeinsame Projekte
- Austauschbesuche
- Gemeinsame Fortbildungen
- Informationsaustausch (außerhalb von Projekten)
- Zusammenarbeit bei Betreuung von Klienten
- Andere Erfahrungen, nämlich:
- Ich habe keine Erfahrung mit Institutionen und Organisationen aus anderen Ländern.

2. Wie wichtig ist für Ihre tägliche Arbeit die Zusammenarbeit mit Organisationen aus anderen Ländern? *(Bitte geben Sie nur eine Antwort an.)*

Überhaupt nicht wichtig	Eher nicht wichtig	Eher wichtig	Sehr wichtig
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

3. Welches Interesse haben Sie an den folgenden Formen der Zusammenarbeit mit Organisationen aus anderen Ländern in Ihrem Berufsfeld *(Bitte geben Sie für jede der Aussagen an)?*

	<i>Mein Interesse ist</i>			
	keins	eher klein	eher groß	sehr groß
Gemeinsame Projekte	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Arbeitsbesuche und Dienstreisen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Gemeinsame online Fortbildungen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Informationsaustausch außerhalb von Projekten	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Gemeinsame Bearbeitungen von Fällen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Andere: _____	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

⁹ Alle von Ihnen zur Verfügung gestellten Daten sind vertraulich und werden nur in aggregierter Form verwendet. Die Personen, die die Fragebögen bearbeiten und die Informationen auswerten, haben schriftlich erklärt, dass sie die von Ihnen erhaltenen Informationen absolut vertraulich behandeln werden.

4. Es gibt verschiedene Faktoren, die die Möglichkeit einer Zusammenarbeit mit Partnern aus anderen Ländern beeinflussen. Inwieweit stimmen Sie den folgenden Aussagen zu?

	Stimme voll zu	Stimme eher zu	Stimme eher nicht zu	Stimme überhaupt nicht zu
Meine Sprachkenntnisse reichen aus, um mit Partnern aus anderen Ländern zu kommunizieren.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Meine digitalen Kenntnisse reichen aus, um mit Partnern in anderen Ländern zu arbeiten.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ich kenne mich mit den rechtlichen Rahmenbedingungen und Praktiken in anderen Ländern aus, um an einer Zusammenarbeit teilzunehmen.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Meine Kenntnisse reichen aus, um in meinem Bereich geeignete Kooperationspartner im Ausland zu finden.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ich habe genügend Informationen über die Möglichkeiten der Zusammenarbeit mit Partnern aus anderen Ländern.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ich bin mir über den Nutzen der Zusammenarbeit mit Partnern aus anderen Ländern in meinem Bereich bewusst.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ich bin motiviert mit Partnern aus anderen Ländern zusammenzuarbeiten, unabhängig von der Bezahlung.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

II. Transnationale soziale Unterstützung für mobile Bürger

5. Mit welchen der folgenden Gruppen haben Sie gearbeitet oder arbeiten Sie derzeit zusammen? *(Mehrere Antworten sind möglich.)*

- Migrant*innen
- Migrationswillige
- Rückkehrwillige
- Rückkehrer*innen
- Benachteiligte Menschen
- Keine der genannten Gruppen

6. EU-Bürger, die ihr Recht auf Freizügigkeit wahrnehmen, brauchen Unterstützung bei ihrer mobilen Lebensweise. Bitte kreuzen Sie die Ihrer Meinung nach drei wichtigsten Formen der Unterstützung an.

- Bereitstellung von Informationen vor der Abreise ins Ausland
- Bereitstellung von Informationen bei der Ankunft im Land
- Unterstützung bei der Ansiedlung im Land (z. B. bei der Arbeits- und Wohnungssuche)
- Unterstützung bei Benachteiligung (z. B. Arbeitsausbeutung)
- Sprachliche Unterstützung (z. B. Sprachkurse oder Dolmetscher)

- Finanzielle Unterstützung
- Unterstützung bei der Rückkehr ins Heimatland
- Psychosoziale Unterstützung zwecks Selbstermächtigung des Menschen

7. Bulgarische Migrant*innen in Deutschland können mit verschiedenen Schwierigkeiten konfrontiert werden, wenn sie sich in Deutschland niederlassen wollen. Wie groß schätzen Sie die Schwierigkeiten bulgarischer Migrant*innen in den folgenden Bereichen ein? (Bitte für jeden Bereich ankreuzen)

	Die Schwierigkeiten sind ...			
	keine	eher klein	eher groß	sehr groß
Zugang zu Informationen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Zugang zu Unterstützungsorganisationen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Recht auf Aufenthalt	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Unterkunft	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Beschäftigung	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Gesundheit	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Soziale Dienstleistungen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Bildung	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Sprachqualifikation	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Teilnahme an Kommunalwahlen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

III. Informationen über Sie und Ihre Organisation

8. In welchem Land arbeiten Sie? (Bitte geben Sie nur eine Antwort.)

- Bulgarien
- Bundesrepublik Deutschland
- Anderes, nämlich:

9. Für welche Organisation arbeiten Sie? (Bitte geben Sie nur eine Antwort.)

- Öffentliche Einrichtung
- Nichtregierungsorganisation
- Wissenschaftliche und pädagogische Einrichtung
- Andere, nämlich:

10. Wo liegt der Schwerpunkt Ihrer Arbeit? (Mehrere Antworten sind möglich.)

- Beschäftigung und Schutz der Arbeitnehmerrechte
- Soziale Dienstleistungen
- Bildung
- Gesundheit
- Wohnung und Unterkunft
- Kommunale Verwaltung
- Mobilität
- Andere, nämlich:

11. Ihr Geschlecht ist:

- Männlich
- Weiblich
- Sonstiges

IV. Bewertung der aktuellen Veranstaltung

12. An welcher der folgenden Veranstaltungen haben Sie heute teilgenommen?

- Hybride Konferenz in Ruse
- Hybride Konferenz in Hamburg
- Digitales Seminar zu Thema „Menschenrechte und Sozialberatung“
- Digitales Seminar zu Thema „Partizipative Ansätze in der Sozialberatung“
- Digitales Seminar zu Thema „Beratung im digitalen Kontext“

13. Wir bitten, dass Sie die Veranstaltung, an der Sie heute teilgenommen haben, bewerten. Bitte geben Sie den Grad Ihrer Zustimmung für jede der folgenden Aussagen an.

	Stimme voll zu	Stimme eher zu	Stimme eher nicht zu	Stimme überhaupt nicht zu
Auf der Veranstaltung habe ich Kontakte geknüpft, die mir bei meiner Arbeit nützlich sein werden.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Die Themen der Veranstaltung werden mir bei meiner Arbeit von Nutzen sein.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Die Veranstaltung hat mein Interesse an dem Thema verstärkt.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ich würde wieder an einer solchen Veranstaltung teilnehmen.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

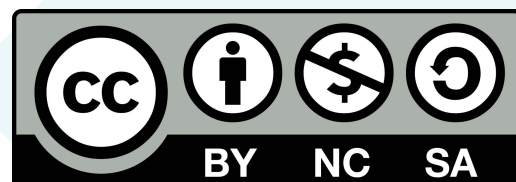
14. Wie nützlich war jedes der folgenden Formate für Sie und Ihre Arbeit?

	Sehr nützlich	Etwas nützlich	Eher nicht nützlich	Überhaupt nicht nützlich	War nicht angeboten
Vorlesungen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Diskussionen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Runder Tisch	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Besuch vor Ort	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Gruppenaufgaben	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

15. Hier können Sie uns Ihre Ideen, Empfehlungen und Kritik schreiben!



**Съфинансирано от
Европейския съюз**



**Настоящият наръчник е изготвен по проект
„Транснационални социални услуги“, подкрепен по
програма Еразъм +, Договор № 2021-2-DE02-KA210-
VET-000048899**

**Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения
обаче принадлежат изцяло на техния(ите) автор(и) и не отразяват
непременно възгледите и мненията на Европейския съюз или на
Европейската изпълнителна агенция за образование и култура
(EACEA). За тях не носи отговорност нито Европейският съюз, нито
EACEA.**

Издател:

**Проект „Транснационални социални услуги“ гр. Хамбург,
Германия гр. Русе, гр. София, България**

